

Slimību profilakses un kontroles centrs

ALKOHOLA LIETOŠANAS IZPLATĪBA UN SEKAS LATVIJĀ 2025. GADĀ

Tematiskais ziņojums

8. izdevums

Rīga, 2026

Autori:

Kārlis Rupainis, Aija Pelne, Jana Lepiksone

Pārpublicēšanas un citēšanas gadījumā atsauce obligāta.

© 2026, Slimību profilakses un kontroles centrs, Latvija

ISBN

Slimību profilakses un kontroles centrs

Direktore: Elīna Dimiņa

Adrese: Dunties 22, Rīgā, LV-1005

Tālrunis: 67501590

E-pasts: pasts@spkc.gov.lv

Mājaslapa: www.spkc.gov.lv

Ziņojuma tapšanā izmantoti Slimību profilakses un kontroles centra, Valsts ieņēmumu dienesta, Valsts darba inspekcijas, Centrālās statistikas pārvaldes, Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta, Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas, Valsts policijas, Igaunijas Ekonomiskās Pētniecības Institūta, Pasaules Veselības organizācijas dati.

Izmantotie saīsinājumi

a/a – Absolūtais alkohols

CSP – Centrālā statistikas pārvalde

ES – Eiropas Savienība

ESPAD – Eiropas skolu aptauja par alkoholu un citām narkotiskajām vielām (*European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs*)

Eurostat – Eiropas Savienības statistikas birojs (*Statistical office of the European Union*)

NMPD - Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests

OECD - Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (*The Organisation for Economic Co-operation and Development*)

PVO - Pasaules Veselības organizācija (*WHO - World Health Organization*)

PZMG - Potenciāli zaudētie mūža gadi

SPKC - Slimību profilakses un kontroles centrs

SSK-10 – Starptautiskā statistiskā slimību un veselības problēmu klasifikācija, 10. redakcija

VDI – Valsts darba inspekcija

VID – Valsts ieņēmumu dienests

VP – Valsts policija

Saturs

Priekšvārds	5
1. Alkoholisko dzērienu patēriņš un lietošanas paradumi	6
2. Alkoholisko dzērienu lietošanas sekas.....	18
2.1. Mirstība un potenciāli zaudētie mūža gadi	18
2.2. Nelaimes gadījumi alkohola reibumā darba vietā.....	26
2.3. Transporta līdzekļa vadīšana alkohola reibumā.....	27
2.4. Ar alkohola lietošanu saistītie veselības aprūpes pakalpojumi.....	28
3. Likumdošana.....	34
4. Narkoloģiskās palīdzības iespējas Latvijā	35
4.1. Stacionāru (narkoloģijas gultu profils) darbības galvenie rādītāji 2018.-2025. gadā	36
4.2. Alkohola atkarības pacientu uzturošās terapijas, vadīšanas un aprūpes klīniskais ceļš	36
Kopsavilkums	37
Izmantotā literatūra	39

ALKOHOLA LIETOŠANA LATVIJĀ 2025. GADS ĪSUMĀ

Galvenie fakti un tendences

ABSOLŪTĀ ALKOHOLA PATĒRIŅŠ

11,5 litri

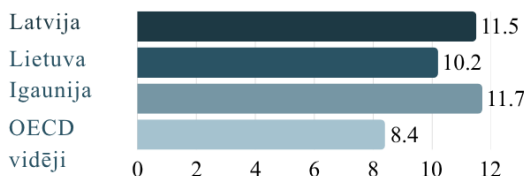
uz vienu 15 gadus vecu
un vecāku iedzīvotāju

↓ samazinājums salīdzinājumā ar
2024. gadu (12,0 litri)

STARPTAUTISKAIS KONTEKSTS (2025)

Reģistrētā absolūtā alkohola patēriņš uz vienu 15
gadus vecu un vecāku iedzīvotāju

MIRSTĪBA NO ALKOHOLA LIETOŠANAS TIEŠI IZRAISĪTĀM SLIMĪBĀM TURPINA SAMAZINĀTIES

31,1

nāves gadījums uz
100 000 15+
vecuma iedzīvotāju

AR ALKOHOLU TIEŠI VAI DAĻĒJI SAISTĪTO NĀVES GADĪJUMU ĪPATSVARS (2025)

9,2%
vīriešiem

1,9%
sievietēm

Gandrīz katrs desmitais vīrieša nāves
gadījums saistīts ar alkohola lietošanu

AR ALKOHOLA LIETOŠANU NETIEŠI (DAĻĒJI) SAISTĪTIE POTENCIĀLI ZAUDĒTIE MŪŽA GADI

(SKAITS UZ 100 000 IEDZĪVOTĀJU,
2025)

541,6

vīriešiem

121,5

sievietēm

NEATLIEKAMĀS MEDICĪNISKĀS PALĪDZĪBAS IZSAUKUMI SAISTĪBĀ AR ALKOHOLA LIETOŠANU (2025)

5962,6

izsaukumi uz 100 000
iedzīvotāju

PIRMREIZĒJI REĢISTRĒTO PACIENTU SKAITS AR F10 DIAGNOZI (PSIHISKI UN UZVEDĪBAS TRAUCĒJUMI ALKOHOLA LIETOŠANAS DĒĻ)

2398

pacienti

KRIMINĀLPROCESI UN ADMINISTRATĪVĀ PĀRKĀPUMA PROCESI PAR TRANSPORTLĪDZEKĻA VADĪŠANU ALKOHOLA REIBUMĀ

2990

no kuriem 877 gadījumos
alkohola koncentrācija
virs 1.5 promilēm

NARKOĻOĢISKĀ PROFILA GULTĀS IESTĀJUŠOS PACIENTU SKAITS (2025)

10 504

3,63
vidējais gultdienu
skaits uz 1 pacientu

ALKOHOLS JOPROJĀM RADA NOZĪMĪGU SLOGU SABIEDRĪBAI

Būtisks veselības
slogs un
priekšlaicīgas
mirstības cēlonis

Ievērojamas
ekonomiskās
izmaksas valstij
(1.3%-1.8% no IKP)

Ietekmē darba
spējas, drošību,
ģimenes un
sabiedrības
labklājību

Nepieciešama
efektīva alkohola
patēriņa
ierobežošanas
politika

Priekšvārds

- Alkohols ir toksiska, psihoaktīva viela ar atkarību izraisošām īpašībām.
- Alkohola lietošana ir nozīmīgs saslimstības un priekšlaicīgas nāves cēlonis, un tai ir nozīmīgas sociālas un ekonomiskas sekas.
- Saskaņā ar Pasaules Veselības organizācijas (turpmāk tekstā - PVO) 2024. gada ziņojumā aprakstīto - **nav tādas alkohola devas, kas būtu droša un nenodarītu kaitējumu veselībai**¹.
- Etanols jau vairāk nekā 30 gadus tiek uzskatīts kā pirmās grupas kancerogēns (augstākā riska grupa, kurā iekļauti tādi citi kancerogēni kā azbests, radiācija un tabaka). Zinātniskā literatūra norāda, ka uz katriem desmit gramiem patērētā absolūtā alkohola dienā: barības vada vēža risks pieaug par aptuveni 25%, mutes dobuma vēža risks pieaug par aptuveni 15%, aknu vēža risks pieaug par aptuveni 14%, rīkles vēža risks pieaug par aptuveni 13%, kolorektālā vēža risks pieaug par aptuveni 7%. Turklāt alkohola lietošanas kombinēšana ar smēķēšanu var palielināt ļaundabīgo audzēju risku vismaz 14 reizes².
- PVO norāda, ka absolūtā alkohola patēriņš uz vienu 15 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju ir ievērojami augstāks Eiropas reģionā nekā citos PVO reģionos - vidēji 9,2 litri uz vienu 15 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju³.
- Saskaņā ar Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD) 2025. gada ziņojumu pēdējās desmitgades laikā globāli ir novērojama absolūtā alkohola patēriņa samazināšanās⁴.
- Neskatoties uz globālajām alkohola patēriņa samazināšanās tendencēm, jāuzsver, ka **Latvijā absolūtā alkohola patēriņš uz PVO Eiropas reģiona fona saglabājas augsts** un kopš 2010. gada ir ievērojami palielinājies (no 9,8 litriem uz vienu 15 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju 2010. gadā līdz 11,5 litriem uz vienu 15 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju 2025. gadā).
- Alkohola lietošana rada ne tikai kaitējumu lietotāja veselībai, bet arī ievērojamu ekonomisko slogu valsts budžetam. Pētījuma "Par alkohola lietošanu, tā radītajām sekām un profilakses ekonomiskajiem ieguvumiem Latvijā" dati liecina, ka ar alkohola lietošanu saistītās kopējās tiešās un netiešās izmaksas ir novērtētas 1,3-1,8% no iekšzemes kopprodukta. Turklāt pētījuma dati norāda, ka kopējās ar alkohola lietošanu saistīto slimību un akūto stāvokļu ārstēšanas izmaksas veido 2,7% no visiem vispārējās valdības sektora izdevumiem, kas novirzīti veselības aprūpes jomai⁵.
- Ir būtiski veicināt sabiedrības izpratni par alkohola lietošanas kaitējumu, organizēt alkohola lietošanas profilakses pasākumus, kā arī ieviest un īstenot alkohola patēriņa ierobežošanas politiku valstī atbilstoši PVO rekomendācijām.

¹ World Health Organization. 2024a

² Rumgay H, Murphy N, Ferrari P, Soerjomataram I. 2021

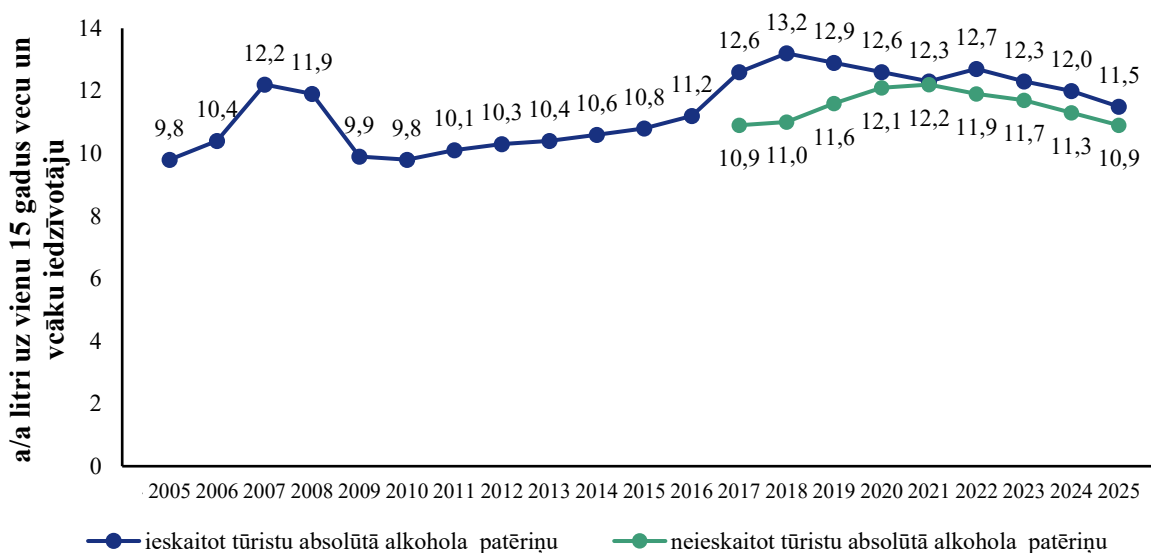
³ World Health Organization. 2024b

⁴ OECD. 2025a

⁵ Pļūta A, Zasova A, Gobiņa I, Stars I, Sauka A. 2023

1. Alkoholisko dzērienu patēriņš un lietošanas paradumi

Reģistrētā absolūtā alkohola patēriņš* litros uz vienu 15 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju 2005.-2025. gadā⁶

*Balstoties uz oficiālajiem VID datiem par patēriņam nodoto alkoholisko dzērienu apriti Latvijā, bez neregistrētā alkohola patēriņa

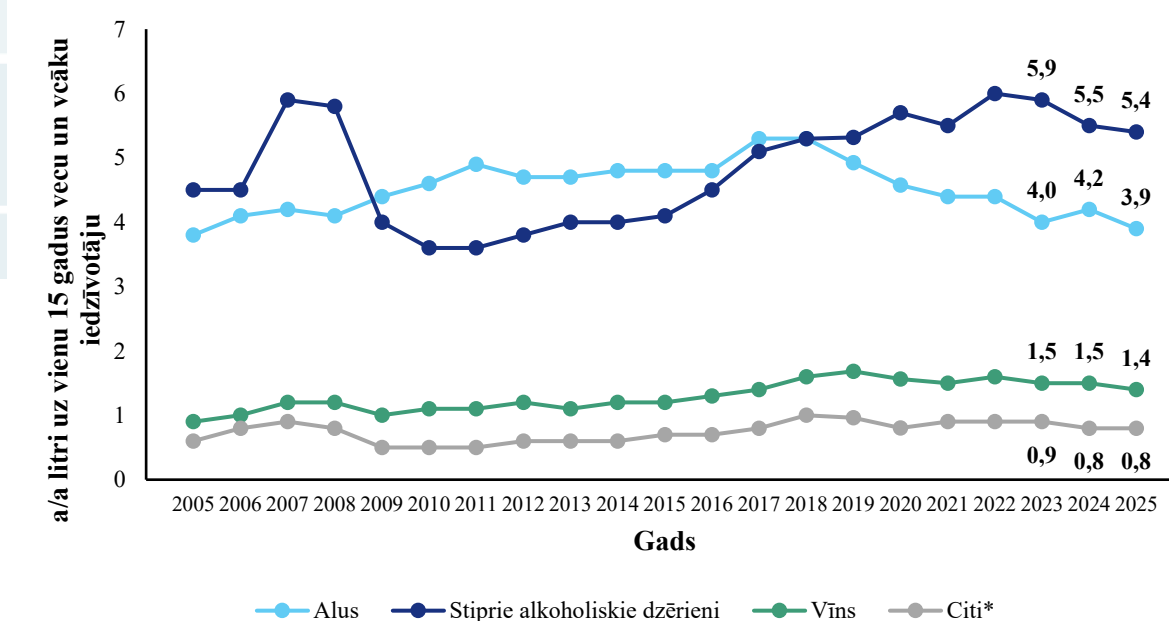
Slimību profilakses un kontroles centrs (turpmāk – SPKC) katru gadu aprēķina reģistrēto absolūtā alkohola (a/a) patēriņu uz vienu 15 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju, izmantojot Valsts ieņēmumu dienesta Nodokļu pārvaldes Akcīzes daļas datus par alkoholisko dzērienu akcīzes nodokļa ieņēmumiem un Centrālās statistikas pārvaldes iedzīvotāju skaita datus. 2025. gadā reģistrētais absolūtā alkohola patēriņš, ieskaitot tūristu absolūtā alkohola patēriņu, bija **11,5 litri a/a uz vienu 15 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju**. Salīdzinājumā ar 2024. gadu, kad tas bija 12,0 litri a/a, vērojams samazinājums. Kopš 2017. gada reģistrētā absolūtā alkohola patēriņa aprēķinos tiek iekļautas arī aptuvenās aplēses par tūristu absolūtā alkohola patēriņu. Atņemot šo daļu no kopējā patēriņa, **2025. gadā reģistrētais absolūtā alkohola patēriņš, neiekļaujot tūristu patēriņu, bija 10,9 litri a/a uz vienu 15 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju**.

Aprēķinu metodoloģijas apraksts pieejams SPKC mājaslapā: [https://www.spkc.gov.lv/lv/statistikas-dati/sadaļa "Iedzīvotāju veselība"](https://www.spkc.gov.lv/lv/statistikas-dati/sadaļa/Iedzīvotāju_veselība), Alkohola un citu psihoaktīvo vielu lietošana.

Avoti:

⁶Slimību profilakses un kontroles centrs, 2026a.

Reģistrētā absolūtā alkohola patēriņš litros 2005.-2025. gadā, uz vienu 15 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju, pa dzērienu veidiem⁶

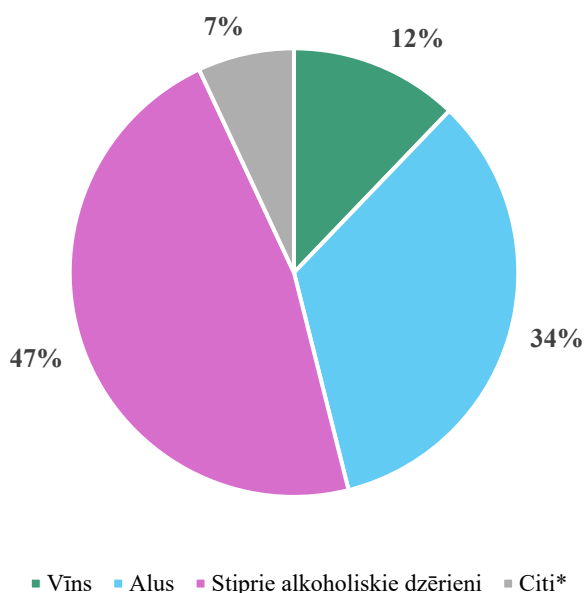
*Citi – alkoholiskie kokteiļi, pārējie raudzētie dzērieni

Ilgtermiņā Latvijā visaugstākais absolūtā alkohola patēriņš saglabājas **stipro alkoholisko dzērienu** grupā. 2025. gadā uz vienu 15 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju reģistrēti **5,4 litri absolūtā alkohola no stiprajiem alkoholiskajiem dzērieniem**, kas ir nedaudz mazāk nekā 2024. gadā (5,5 litri). Lai gan salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu vērojams neliels samazinājums, ilgtermiņa dati liecina, ka stipro alkoholisko dzērienu patēriņš Latvijā saglabājas augsts.

Alus patēriņš 2025. gadā veidoja **3,9 litrus** absolūtā alkohola uz vienu 15 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju, kas ir mazāk nekā 2024. gadā (4,2 litri). Arī šajā dzērienu grupā vērojams neliels patēriņa samazinājums, tomēr alus joprojām veido būtisku daļu no kopējā alkohola patēriņa Latvijā. Tas norāda, ka alus saglabājas viens no visbiežāk lietotajiem alkoholiskajiem dzērieniem valstī.

Vīna patēriņš kopš 2005. gada kopumā ir pakāpeniski pieaudzis, tomēr 2025. gadā tas **samazinājās līdz 1,4 litriem** absolūtā alkohola uz vienu 15 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju, salīdzinot ar 1,5 litriem 2024. gadā. Savukārt **citu alkoholisko dzērienu, piemēram, sidra, raudzēto kokteiļu un līdžīgu dzērienu**, patēriņš saglabājas salīdzinoši zems – 0,8 litri absolūtā alkohola uz vienu 15 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju.

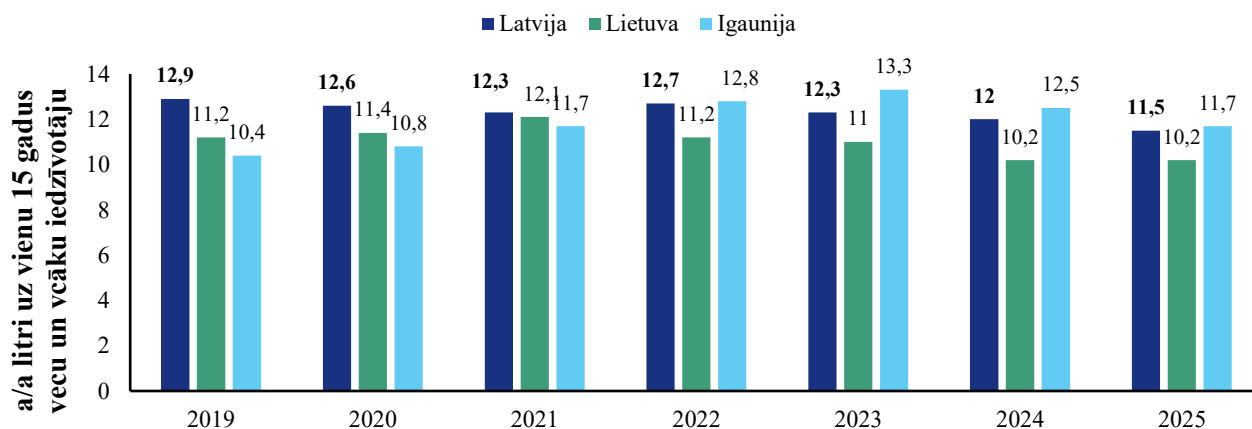
Reģistrētā absolūtā alkohola patēriņa īpatsvars pēc dzērienu veidiem uz vienu 15 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju 2025. gadā⁶

Reģistrētā absolūtā alkohola patēriņa dati liecina, ka 2025. gadā Latvijā **lielāko patēriņa daļu veidoja stiprie alkoholiskie dzērieni – 47%** no kopējā alkohola patēriņa uz vienu 15 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju. **Alus patēriņš veidoja 34%**, bet **vīns – 12%** no kopējā apjoma. **Citi dzērieni** (piemēram, sidrs, raudzētie kokteiļi u.c.) **veidoja 7%**. Ilgtermiņā vērojams, ka stipro alkoholisko dzērienu īpatsvars joprojām saglabājas visaugstākais.

*Citi - alkoholiskie kokteiļi, pārējie raudzētie dzērieni

Reģistrētā absolūtā alkohola patēriņš uz vienu 15 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju Baltijas valstīs, 2019. - 2025. gadā^{6,7,8}

2025. gadā reģistrētais absolūtā alkohola patēriņš Latvijā un Lietuvā turpināja saglabāt mērenu lejupslīdes tendenci. **Latvijā patēriņš bija 11,5 litri** uz vienu 15 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju, bet Lietuvā – 10,2 litri. Savukārt 2025. gadā Igaunijā starp Baltijas valstīm novērojams lielākais alkohola patēriņš uz vienu 15 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju – 11,7 litri.

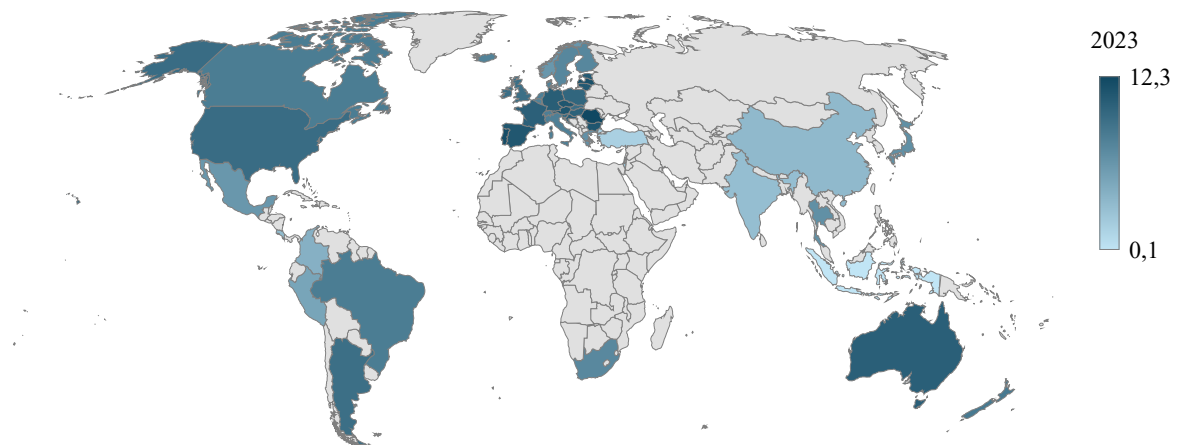
Avoti:

⁶Slimību profilakses un kontroles centrs, 2026a.

⁷Orro E, Martens K, Lapane L, Reiman M, Hansa A, Sammel A. 2025. Unpublished

⁸Lietuvas oficiālās statistikas portāls. n.d.

Kopējais alkohola patēriņš uz vienu 15 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju vidū Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas valstīs⁹

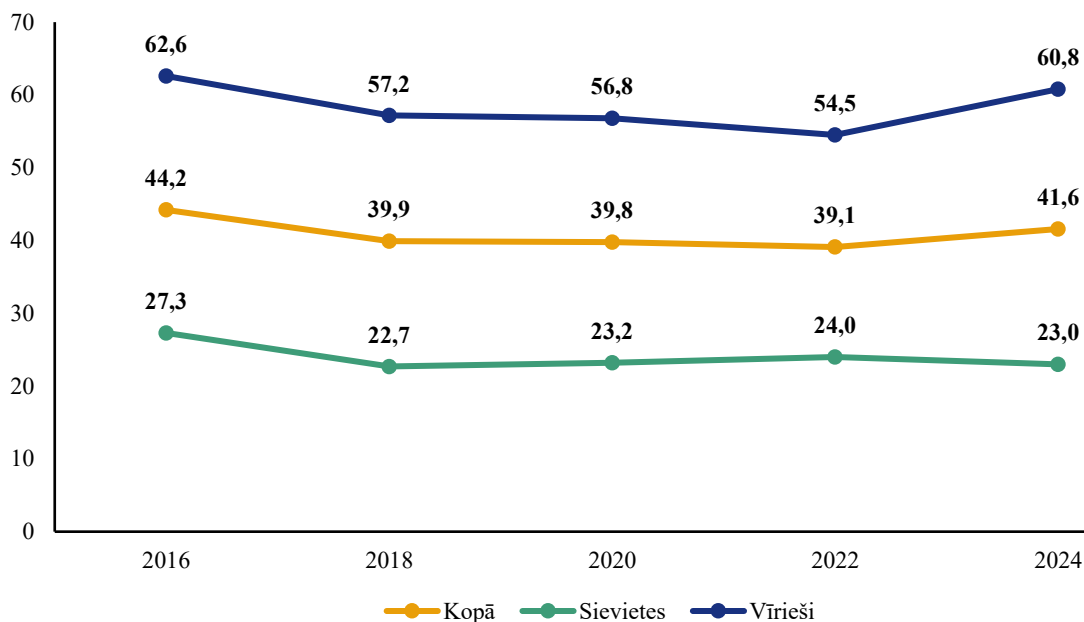
Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD) dati liecina, ka kopējais alkohola patēriņš Latvijā **2023. gadā bija viens no augstākajiem starp OECD valstīm – 11,7 litri absolūtā alkohola uz vienu 15 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju**. Tas pārsniedz gan OECD vidējo rādītāju (aptuveni 8,4 litri), gan arī vairuma Eiropas Savienības valstu līmeni. Līdzīgi augsts patēriņš konstatēts Portugālē. Salīdzinot ar 2013. gadu, Latvijā alkohola patēriņš ir saglabājies augstā līmenī, lai gan vairākās valstīs vērojams neliels samazinājums.

Avoti:

⁹Organisation for Economic Co-operation and Development. 2025b

Pēdējā gada laikā vismaz sešu alkohola devu* vienā iedzeršanas epizodē lietojušo 15-64 gadus veco personu īpatsvars, pa dzimumiem¹⁰

*(1 deva: 40 ml stipro alkoholisko dzērienu vai 100 ml vīna vai 1 pudele (500 ml) alus, vai 1 pudele/bundža (~300 ml) alkoholiskā kokteiļa)

Dati liecina, ka 2024. gadā riskantas alkohola lietošanas (≥ 6 devas) izplatība Latvijas iedzīvotāju vidū joprojām ir augsta, turklāt ir pieaugusi, salīdzinājumā ar 2022. gada pētījuma rezultātiem. Ilgtermiņā, kopš 2016. gada, vērojamas atšķirīgas tendences starp dzimumiem.

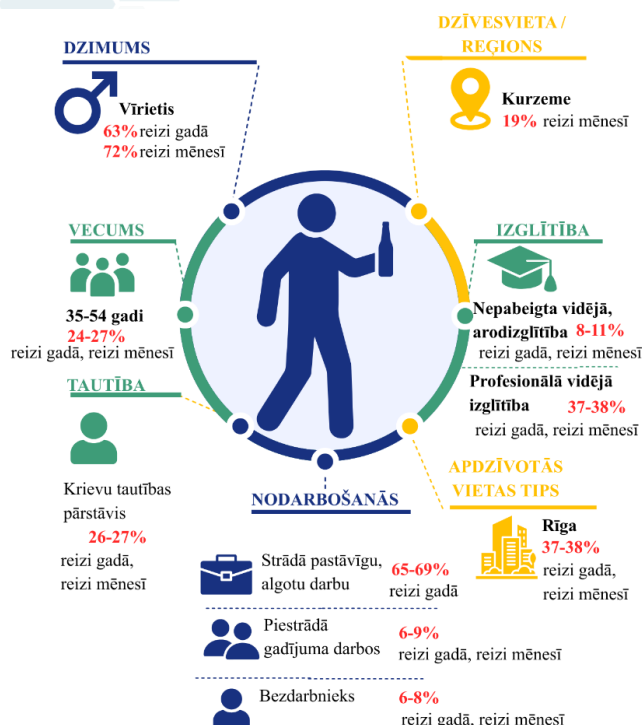
Vīriešu vidū riskantas alkohola lietošana visos pētījumos ir ievērojami izplatītāka nekā sieviešu vidū. 2024. gadā šādu alkohola lietošanas paradumu norādīja **60,8%** vīriešu. Kopumā vīriešu vidū rādītājs gadu gaitā ir svārstījies, tomēr saglabājies augsts.

Sieviešu vidū riskantas alkohola lietošanas izplatība visā periodā ir būtiski zemāka. Pēdējos gados tā bijusi salīdzinoši stabila – novērojams samazinājums līdz **23,0%** 2024. gadā.

Avoti:

¹⁰Grīnberga, D., Velika, B., Pudule, I., Rožkalne, G., & Villeruša, A. 2024.

Riskantas alkohola lietošanas* sociāldemogrāfiskais profils¹¹

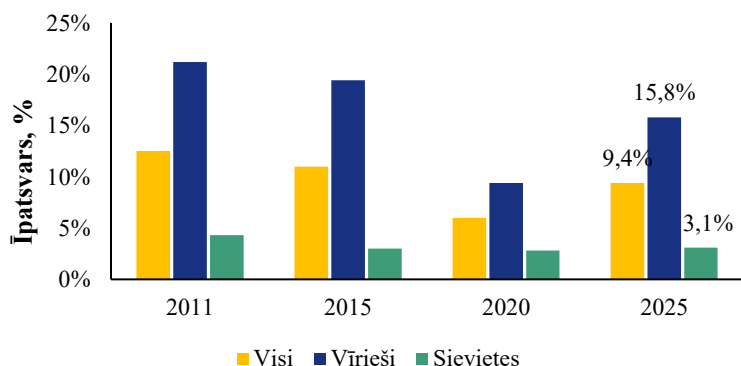
Raksturīgais profils: vīrietis vecumā no 35 līdz 54 gadiem, dzīvo Kurzemē, ir krievu tautības pārstāvis, ar nepabeigtu vidējo, arodizglītību vai vidējo profesionālo izglītību, strādā pastāvīgu algotu darbu, piestrādā gadījuma darbos vai arī ir bezdarbnieks.

*Vienā alkohola lietošanas epizodē noteiktā laika periodā izdzerts alkohola daudzums, kas sasniedz vismaz 60 gramus (5 devas) absolūtā alkohola vīriešiem un 48 gramus (4 devas) sievietēm

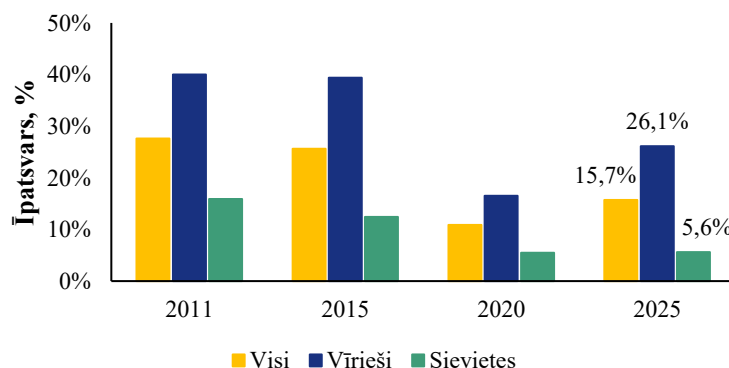
Iedzīvotāji ar alkohola atkarības risku (CIDI testa rezultāti): 2011-2025. gada pētījumu salīdzinājums¹¹

Diagnostikas intervija alkohola atkarības noteikšanai (*angl.* Composite International Diagnostic Interview, CIDI) ir Pasaules Veselības organizācijas izstrādāts standartizēts diagnostikas instruments psihisko traucējumu izvērtēšanai. Tas ietver strukturētus jautājumu moduļus, kas palīdz noteikt dažādus psihiskos traucējumus (t. sk. depresiju, trauksmi, māniju, šizofrēniju, ēšanas paradumu un atkarību traucējumus), kā arī novērtēt ar tiem saistītos riska faktoros, sekas un ārstēšanas pieredzi atbilstoši SSK-10 un DSM-IV klasifikācijām¹².

Vismaz trīs kritēriji

Vismaz viens kritērijs

Avoti:

¹¹S. Sņikere, V. Kinna, D. Behtere, K. Kellerte, A. Batraga, J. Šalkovska, L. Brasliņa, L. Brasliņa, M. Danusēvičs, Ģ. Brasliņš, D. Vanaga-Arāja., 2024. *Nepublicēts*

¹²CUNY SPH Center for Innovation in Mental Health. n.d.

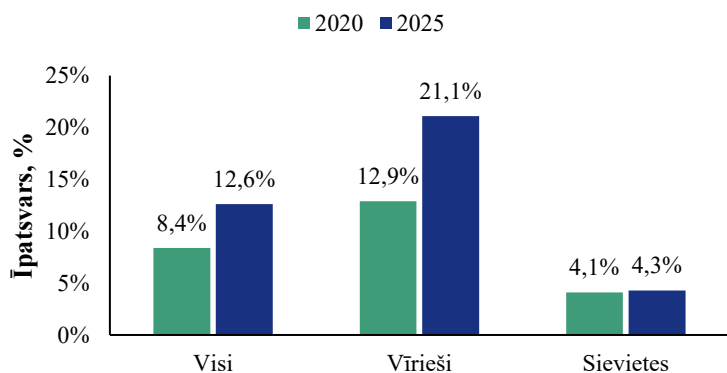
Atbilstoši CIDI testa rezultātiem **2025. gadā vīriešu vidū alkohola atkarības risks bija samazinājies par 3,6 procentpunktiem** salīdzinājumā ar 2015. gadu. Sieviešu vidū šis rādītājs būtiski nav mainījies.

Saskaņā ar CIDI testu statistiski nozīmīgi lielāks alkohola atkarības risks nekā vidēji populācijā novērojams **vīriešu vidū** vecuma grupā **45-54 gadi** (25%); **krievu tautības iedzīvotāju vidū** vecuma grupā **35-64 gadi** (15%); iedzīvotāju vidū ar **pamatizglītību** (16%) un **nepabeigtu vidējo vai arodizglītību** (27%); kā arī iedzīvotāju vidū **bez stabilas nodarbinātības** (gadījuma darbu veicēju vidū) (48%), **bezdarbnieku vidū** (34%) un **vienkāršo strādnieku vidū** (28%).

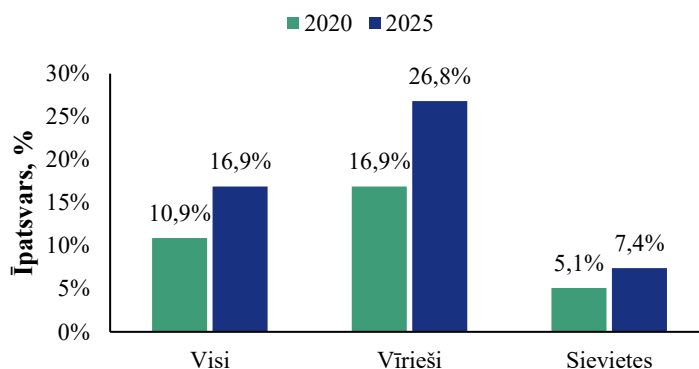
Iedzīvotāji ar alkohola atkarības risku (RAPS4 testa rezultāti): 2020-2025. gada pētījumu salīdzinājums¹¹

Ātrs tests alkohola problēmu noteikšanai (angl. Rapid Alcohol Problems Screen, RAPS) ir piecu jautājumu skrīninga instruments, kas paredzēts, lai ātri un efektīvi identificētu personas ar iespējamu alkohola lietošanas problēmu. Tas ir izstrādāts ar augstu jutību un specifiskumu¹³.

Vismaz divas pazīmes

Vismaz viena pazīme

RAPS4 testa rezultāti liecina, ka 2025. gada apsekojumā **vīriešu vidū bija būtisks pieaugums alkohola atkarības riska personu īpatsvarā**, salīdzinot ar 2020. gadu. Turpretī sieviešu vidū statistiski nozīmīgas izmaiņas netika konstatētas. Vismaz **divas RAPS4 pazīmes konstatētas 12,6% respondentu vecumā no 15 līdz 64 gadiem**. Turpretī vismaz viena RAPS4 pazīme – 16,9% pētījuma dalībnieku.

Avoti:

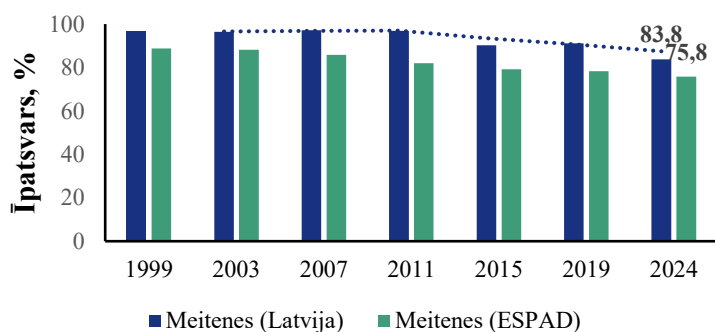
¹⁰S. Sņikere, V. Kinna, D. Behtere, K. Kellerte, A. Batraga, J. Šalkovska, L. Brasliņa, L. Brasliņa, M. Danusēvičs, Ģ. Brasliņš, D. Vanaga-Arāja., 2024. *Nepublicēts*

¹²Alcohol Research Group (ARG). n.d.

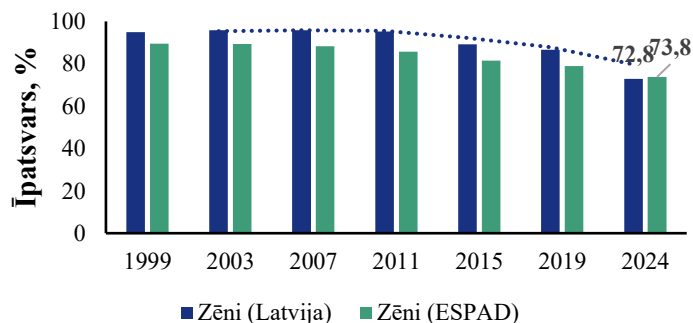
Ņemot vērā *European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs* (turpmāk - ESPAD) datus, Latvijas skolēnu vidū alkohola pamēģināšana ir ļoti izplatīta – **78% skolēnu** atzīmē, ka ir lietojuši alkoholu vismaz vienu reizi, turklāt meitenes alkoholu pamēģinājušas biežāk nekā zēni (attiecīgi **84% un 73%**). Vienlaikus būtiska problēma ir **agrīna alkohola lietošanas uzsākšana**, jo **40% Latvijas skolēnu** alkoholiskos dzērienus sākuši lietot vai pamēģinājuši **13 gadu vecumā vai agrāk**, kas pārsniedz gan **ESPAD dalībvalstu vidējo rādītāju (33%)**, gan kaimiņvalstu – **Igaunijas (32%) un Lietuvas (30%)** rādītājus

Jebkāda alkohola pamēģināšanas tendences 15-16 gadīgu zēnu un meiteņu vidū Latvijā un salīdzinājumā ar ESPAD dalībvalstu vidējo rādītāju, 1999. – 2024. gads (%)¹⁴.

Meitenes

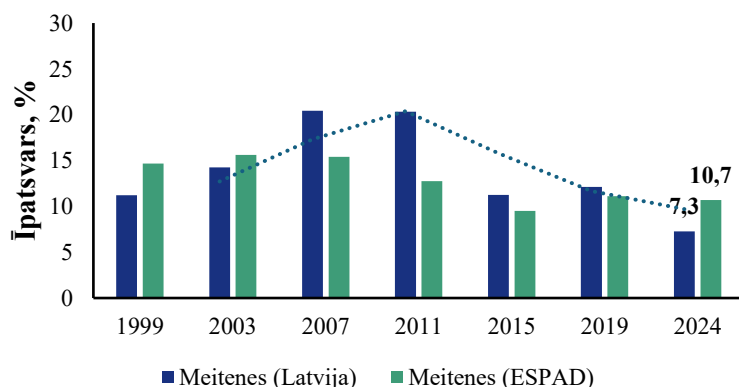

Zēni

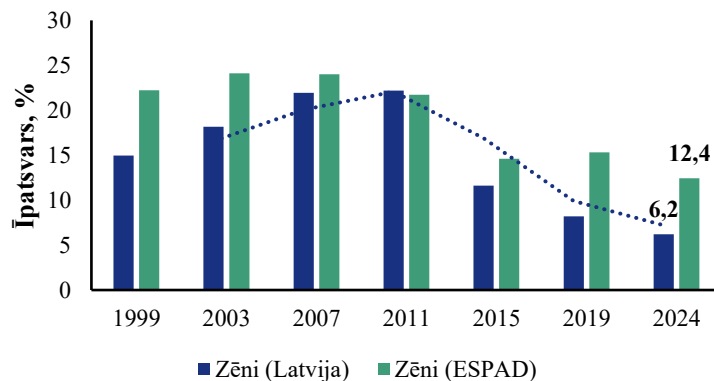

Alkohola lietošanas 20 un vairāk reīzu pēdējo 12 mēnešu laikā 15-16 gadīgu skolēnu: zēnu un meiteņu vidū Latvijā un salīdzinājumā ar ESPAD dalībvalstu vidējo rādītāju, 1999. – 2024. gads (%)¹⁴.

Meitenes

Zēni

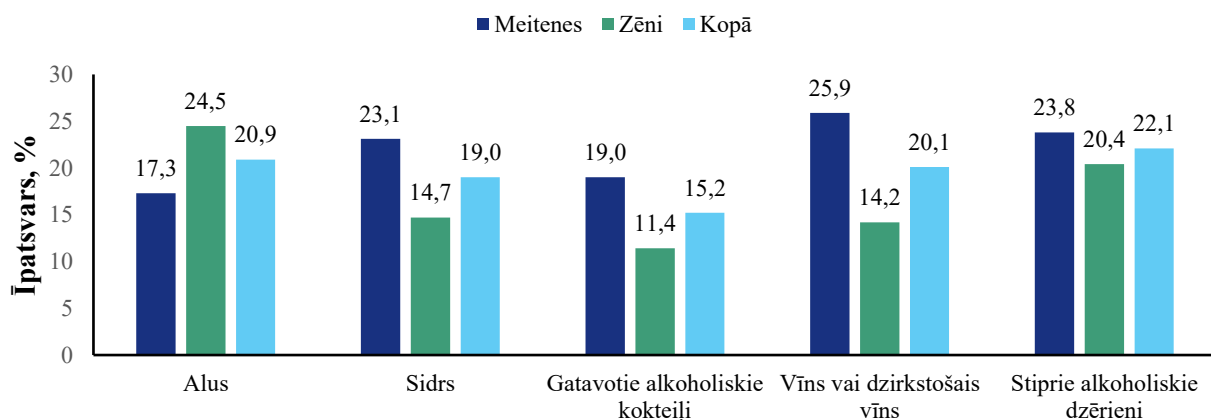

Alkohola lietošanas 20 un vairāk reīzu pēdējo 12 mēnešu laikā izplatība 15–16 gadīgu skolēnu vidū kopš 2007.–2011. gada maksimuma ir samazinājusies gan Latvijā, gan ESPAD dalībvalstīs. Latvijā, bez nozīmīgām atšķirībām dzimumu griezumā

Avoti:

¹⁴European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs. 2024

Pēdējo 30 dienu laikā alkoholiskos dzērienus lietojošo 15-16 gadīgu skolēnu īpatsvars ESPAD skolēnu kohortā, 2024. gads (%)¹⁴

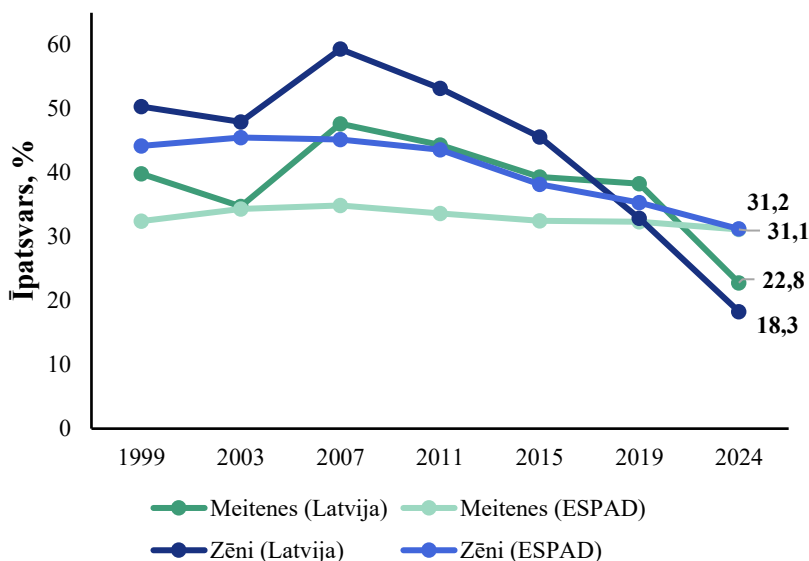
Atbilstoši skolēnu sniegtajām atbildēm pēdējo 30 dienu laikā alkoholiskos dzērienus vismaz vienu reizi ir lietojuši 30% Latvijas skolēnu. **Latvijas skolēnu biežāk lietotais alkoholiskais dzēriens pēdējo 30 dienu laikā ir bijis stiprie alkoholiskie dzērieni (22%) un alus (21%), kam seko vīns (20%) un sidrs (19%).** Kopumā biežāk lietotais alkoholiskais dzēriens jauniešu vidū ESPAD valstīs ir alus – pēdējo 30 dienu laikā to lietojuši 32% jauniešu. Otrajā vietā ir stiprie alkoholiskie dzērieni (31%).

Avoti:

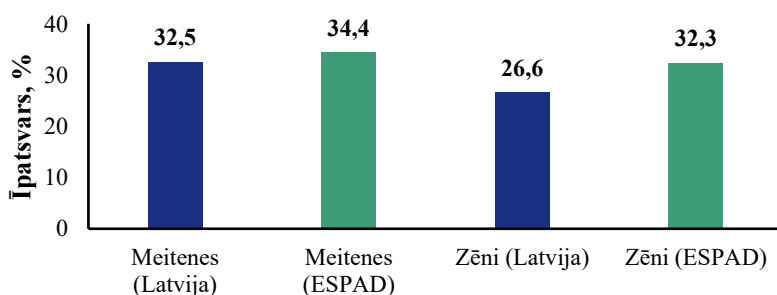
¹⁴European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs. 2024.

Riskanta alkohola lietošanas definīcija 15-16 gadīgu skolēnu vidū ESPAD pētījuma kontekstā¹⁴

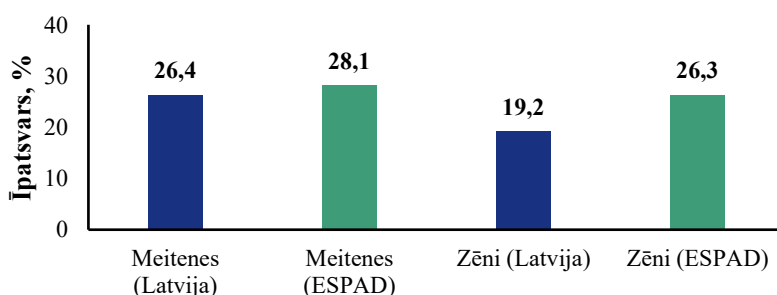
ESPAD pētījumā un citos pētījumos jauniešu vidū riskanta alkohola lietošana tiek mērīta divējādi – (1) vienā alkohola lietošanas reizē tiek izdzerti vairāk nekā 60 grami absolūtā alkohola (t.i., piecas un vairāk alkohola devas vienā iedzeršanas reizē) un (2) piedzeršanās, kas šajā pētījumā definēta kā tik liela alkohola daudzuma izdzeršana, kad jauniešs ejot streipuļoja, nevarēja skaidri parunāt, vēma vai nevarēja atcerēties, kas notika.

30 dienu laikā 21% Latvijas skolēnu bija izdzēruši piecas vai vairāk alkohola devas vienā iedzeršanas reizē. Kopš 2007. gada novērojama pozitīva tendence būtiski samazināties riskantai alkohola lietošanai Latvijas skolēnu vidū, un 2024. gadā rādītājs par liela alkohola daudzuma lietošanu vienā iedzeršanas reizē ir zem ESPAD dalībvalstu vidējā rādītāja (31%).

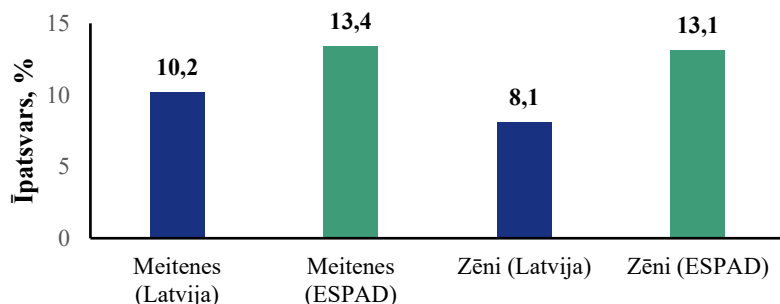

Latvijas skolēnu vērtējumā **30% no viņiem savas dzīves laikā kaut reizi ir bijuši piedzērušies, biežāk meitenes – 32,5%.** Šis rādītājs ir kopumā mazliet zemāks par ESPAD vidējo.

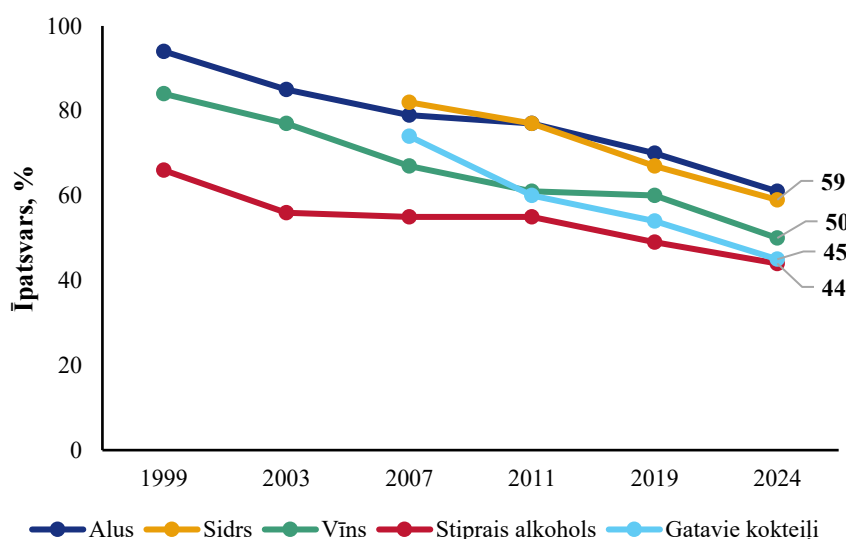
Par piedzeršanos pēdējo 12 mēnešu laikā ziņoja **23% Latvijas skolēnu.** Arī šajā kategorijā **piedzēšanās īpatsvars bija lielāks meiteņu vidū – 26,4%.** Kopējais rādītājs arī nedaudz mazāks nekā ESPAD vidēji.

¹⁴Avoti: European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs. 2024.

Savukārt par piedzeršanos pēdējo 30 dienu laikā ziņoja **9,1% Latvijas skolēnu** – īpatsvars atkal lielāks meiteņu izlasē. Kopējais rādītājs mazāks nekā ESPAD vidēji.

Tendences alkoholisko dzērienu pieejamības indeksā ESPAD 15-16 gadīgo skolēnu vidū, 1995.–2024.gads, (%)¹⁴

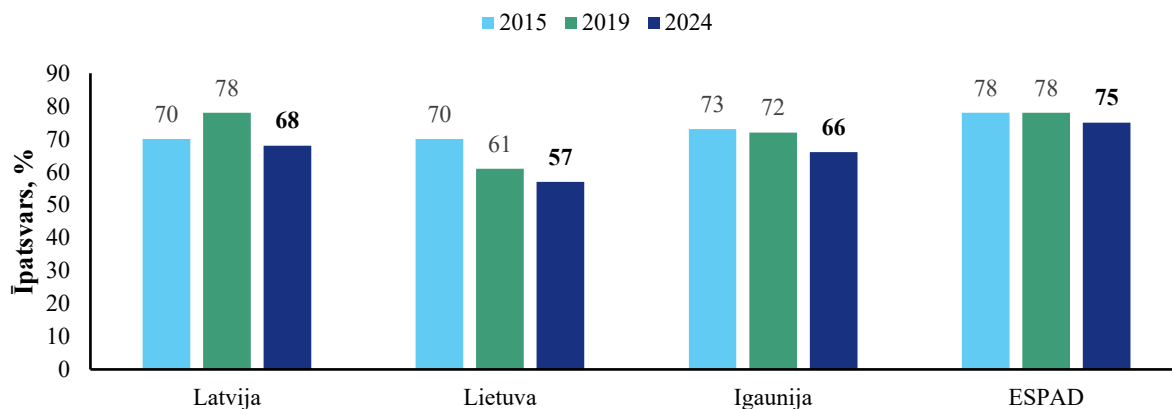

2024. gadā turpinājās skolēnu izvēlēto alkoholisko dzērienu veidu popularitātes samazināšanās visās produktu grupās. **Alus lietošana samazinājās līdz 61%, sidra – līdz 59%, bet vīna – līdz 50%. Stiprā alkohola lietotāju īpatsvars nokritās līdz 44%, savukārt gatavo kokteiļu lietošana – līdz**

45%, kas ir zemākais rādītājs visā novērojumu periodā. Šīs tendences atspoguļo pakāpenisku atteikšanos no dažādiem alkoholiskajiem dzērieniem jauniešu vidū, iezīmējot kopēju ilgtermiņa patēriņa samazināšanos.

¹⁴Avoti: European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs. 2024.

Alkoholisko dzērienu pieejamības vērtējums 15-16 gadus vecu skolēnu vidū Baltijas valstīs un vidējais rādītājs ESPAD dalībvalstīs¹⁴

2024. gadā 15–16 gadus vecu skolēnu vērtējums par alkoholisko dzērienu pieejamību Baltijas valstīs turpināja samazināties, sasniedzot zemāko līmeni pēdējās desmitgadēs. **Latvijā alkoholisko dzērienu iegādi par vieglu novērtēja 68% skolēnu**, salīdzinot ar 78% 2019. gadā. Lietuvā šis īpatsvars samazinājās no 61% līdz 57%, bet Igaunijā – no 72% līdz 66%.

Līdzīga tendence vērojama arī kopumā ESPAD dalībvalstīs – 2024. gadā alkoholisko dzērienu pieejamību par vieglu vērtēja 75% skolēnu, salīdzinot ar 78% 2019. gadā. Kopumā dati liecina par pakāpenisku alkoholisko dzērienu subjektīvās pieejamības samazināšanos jauniešu vidū gan Baltijas valstīs, gan ESPAD dalībvalstīs kopumā.

Avoti:

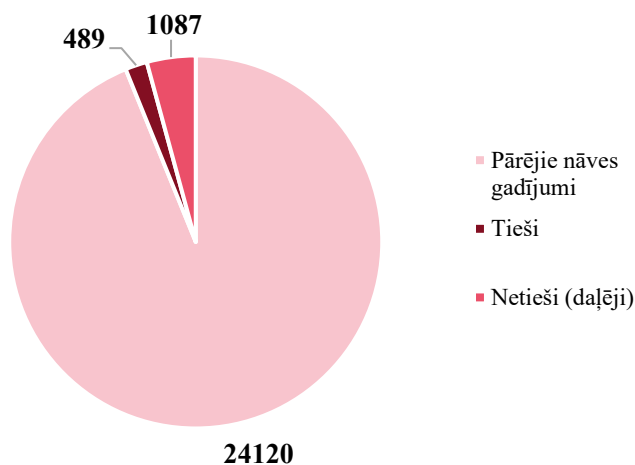
¹⁴European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs. 2024.

2. Alkoholisko dzērienu lietošanas sekas

2.1. Mirstība un potenciāli zaudētie mūža gadi

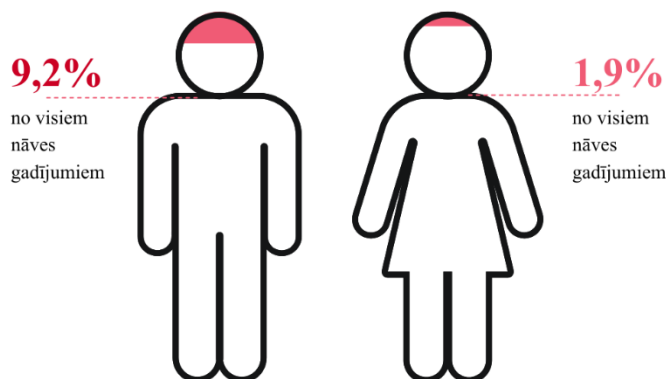
Saskaņā ar Pasaules Veselības organizācijas (PVO) 2024. gada ziņojumu **alkohola lietošana 2019. gadā pasaulē bija saistīta ar aptuveni 2,6 miljoniem nāves gadījumu, kas veidoja 4,7% no visiem attiecīgajā gadā reģistrētajiem nāves gadījumiem**. PVO dati liecina, ka alkohola lietošanas radītais mirstības slogs ir īpaši izteikts vīriešu vidū – 2019. gadā ar alkohola lietošanu bija saistīti aptuveni 2,0 miljoni nāves gadījumu jeb 6,7% no visiem vīriešu nāves gadījumiem pasaulē³.

Ar alkohola lietošanu tieši vai netieši (daļēji) saistīto nāves gadījumu skaits attiecībā pret visiem reģistrētajiem nāves gadījumiem vecumgrupā 15+ gadi, 2025¹⁵

Latvijā 2025. gadā tika reģistrēti 25 696 nāves gadījumi 15 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju populācijā, **no kuriem 1 576 jeb 6,1% bija tieši un netieši (daļēji) saistīti ar alkohola lietošanu**. No visiem nāves gadījumiem 1,9% (489) bija tieši attiecināmi uz alkohola lietošanu, savukārt pārējie 4,2% (1087) – netieši (daļēji) saistīti ar alkohola lietošanu.

Ar alkohola lietošanu saistītā mirstība bija **ievērojami augstāka vīriešu vidū – 9,2% no visiem vīriešu nāves gadījumiem bija tieši un netieši (daļēji) saistīti ar alkohola lietošanu**

Avoti:

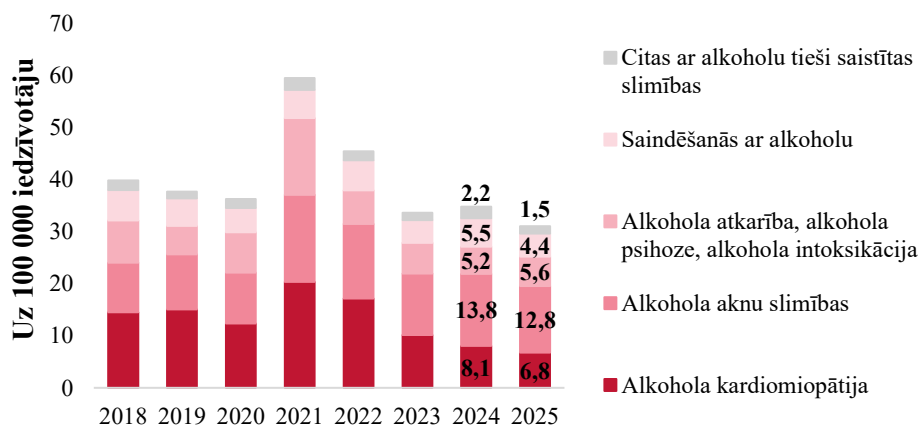
³World Health Organization. 2024b.

¹⁵Latvijas iedzīvotāju nāves cēloņu datu bāze. 2026.

Atsaucoties uz Veselības rādītāju un novērtēšanas institūta (angl. Health Metrics and Evaluation, IHME) datiem, **Latvijā 2023. gadā bija augstāka mirstība no vairuma ar alkohola lietošanu tieši saistīto slimību**, salīdzinot ar Eiropas reģionu vidēji. Visizteiktākās atšķirības vērojamas alkohola kardiomiopātijas gadījumā – vecumstandartizētais mirstības rādītājs Latvijā sasniedza **14,69 uz 100 000 iedzīvotāju**, kas ir vairāk nekā četras reizes augstāks nekā Eiropas reģionā vidēji (3,49). Arī **mirstība no alkohola lietošanas traucējumiem Latvijā bija vairāk nekā divas reizes augstāka** (9,00 pret 4,31 uz 100 000), bet no **alkohola izraisītas aknu cirozes – par aptuveni 25% augstāka** (7,22 pret 5,78). Vienīgais rādītājs, kur Latvija būtiski neatšķīrās no Eiropas reģiona, bija mirstība no aknu vēža alkohola lietošanas dēļ (1,59 pret 1,43 uz 100 000)¹⁶.

Kopumā šie dati liecina, ka Latvijā alkohola radītais priekšlaicīgas mirstības slogs joprojām ir ievērojami augstāks nekā Eiropas reģionā kopumā, īpaši alkohola izraisītu sirds slimību un alkohola lietošanas traucējumu gadījumos.

Mirstība no saslimšanām, kas tieši saistītas ar alkohola lietošanu 15 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju vidū uz 100 000 iedzīvotāju, 2018. – 2025. gadā¹⁵

Gads	Nāves gadījumu skaits (15+)
2018	647
2019	606
2020	580
2021	944
2022	712
2023	535
2024	551
2025	489

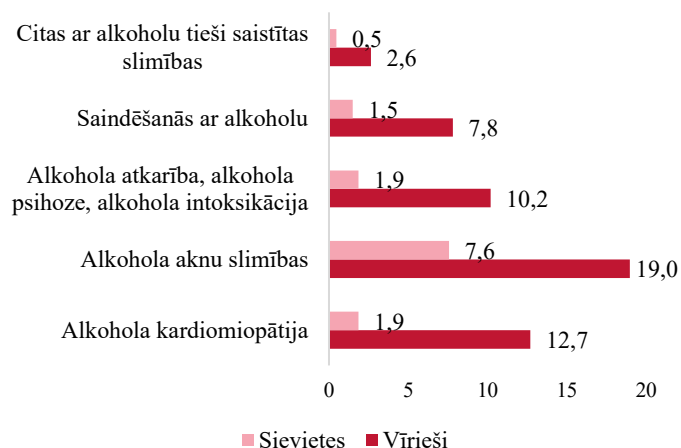
2025. gadā mirstība no saslimšanām, kas tieši saistītas ar alkohola lietošanu, 15 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju vidū ir pakāpeniski samazinājusies (izņemot strauju kāpumu 2021. gadā un nelielu kāpumu 2024. gadā). Kopumā 2025. gadā no šīm saslimšanām Latvijā **miruši 489 iedzīvotāji**, kas atbilst 31,1 gadījumam uz 100 000 iedzīvotāju 15 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju grupā.

Avoti:

¹⁵Latvijas iedzīvotāju nāves cēloņu datu bāze. 2026.

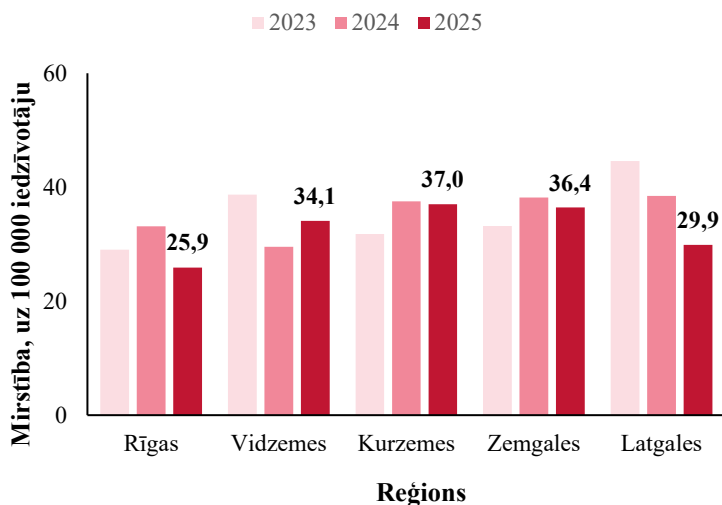
¹⁶Institute for Health Metrics and Evaluation. 2023.

Mirstība no nāves cēloņiem, kas tieši saistīti ar alkohola lietošanu 15 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju vidū uz 100 000 iedzīvotāju 2025. gadā, pa dzimumiem¹⁵

Vērtējot mirstību dzimuma grupās 2025. gadā, mirstība no saslimšanām, kas tieši saistītas ar alkohola lietošanu, 15 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju vidū uz 100 000 iedzīvotāju joprojām ir ievērojami augstāka vīriešiem (48 nāves gadījumi uz 100 000 iedzīvotāju) nekā sievietēm (13,1 uz 100 000 iedzīvotāju). Abās dzimuma grupās biežākais ar alkohola lietošanu saistītais nāves cēlonis 2025. gadā bija **alkohola aknu slimības**, kam sekoja alkohola kardiomiopātija. Kopumā saglabājas izteikta dzimumu atšķirība - vīriešiem mirstība no alkohola tieši izraisītām saslimšanām bija vairāk nekā trīs reizes augstāka nekā sievietēm.

Mirstība no saslimšanām, kas tieši saistītas ar alkohola lietošanu 15 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju vidū uz 100 000 iedzīvotāju 2023.-2025. gadā, pa reģioniem¹⁵

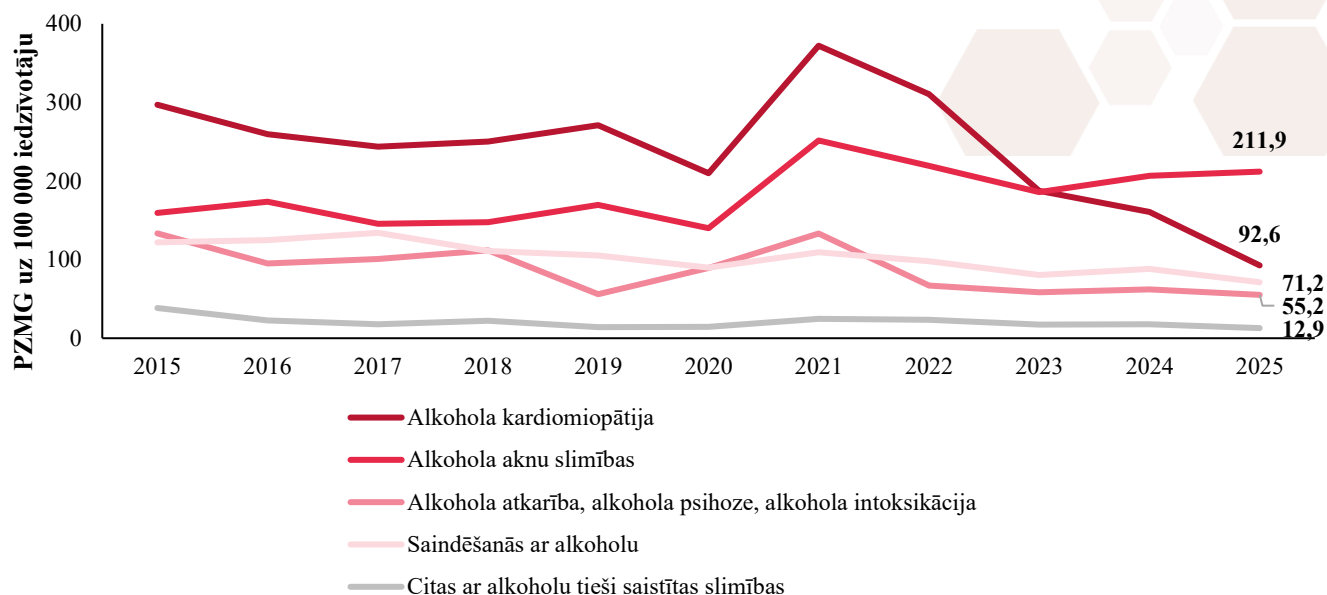

Visaugstākā mirstība no saslimšanām, kas tieši saistītas ar alkohola lietošanu 15 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju vidū, 2023. un 2024. gadā ir bijusi Latgales reģionā, savukārt 2025. gadā šis rādītājs ir samazinājies līdz 29,9 nāves gadījumiem uz 100 000 iedzīvotāju. **2025. gadā visaugstākais mirstības rādītājs novērojams Kurzemes reģionā, savukārt viszemākais – Rīgas reģionā.**

Avoti:

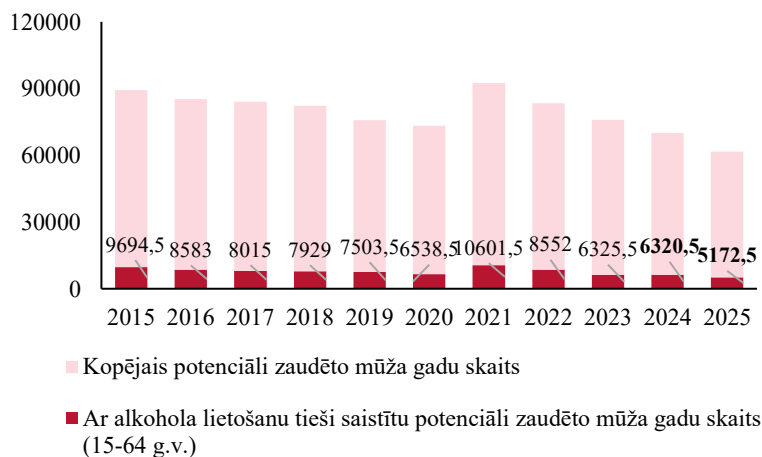
¹⁵Latvijas iedzīvotāju nāves cēloņu datu bāze. 2026.

Ar alkohola lietošanu tieši saistītu nāves cēloņu dēļ potenciāli zaudētie mūža gadi uz 100 000 iedzīvotāju 15-64 gadu vecuma grupā 2017. – 2025.gadā, pa dzimumiem¹⁷

Visā analizētajā periodā visaugstākais PZMG rādītājs bija saistīts ar **alkohola kardiomiopātiju**, lai gan pēc kāpuma 2021. gadā (371,7 PZMG uz 100 000 iedzīvotāju) tas turpmākajos gados būtiski samazinājās, **sasniedzot 92,6 PZMG uz 100 000 iedzīvotāju 2025. gadā**. Savukārt PZMG **alkohola aknu slimību dēļ** pēc svārstībām perioda sākumā kopš 2020. gada pieauga un **2025. gadā sasniedza augstāko rādītāju – 211,9 PZMG uz 100 000 iedzīvotāju**, kļūstot par galveno ar alkohola lietošanu tieši saistīto priekšlaicīgas mirstības cēloni. Pārējo alkohola lietošanas tieši izraisīto nāves cēloņu radītie PZMG saglabājās ievērojami zemākā līmenī un analizētajā periodā būtiski nemainījās.

Ar alkohola lietošanu tieši saistītu PZMG attiecībā pret kopējiem PZMG (15-64 g.v.), 2015.-2025.gadā, absolūtos skaitļos¹⁷

2015.–2025. gadā ar alkohola lietošanu tieši saistīto nāves cēloņu radīto potenciāli zaudēto mūža gadu (PZMG) skaits kopumā samazinājās. Pēc pakāpeniska samazinājuma līdz 2020. gadam 2021. gadā tika novērots īslaicīgs pieaugums, sasniedzot augstāko rādītāju – 10601,5 PZMG, kas, visticamāk, atspoguļo ar pandēmijas periodu saistītās netiešās sekas. **2025. gadā ar alkohola lietošanu tieši saistītie PZMG veidoja 9,2% no visiem PZMG 15–64 gadus vecu iedzīvotāju vidū, kas ir novērojams kā zemākais īpatsvars visā desmit gadu periodā.**

Mirstība no ārējiem nāves cēloņiem, kas netieši (daļēji) saistīti ar alkohola lietošanu (SSK-10 diagnožu grupa V01-Y89) un 15 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju īpatsvars, kuru asinīs vai urīnā konstatēts alkohols, 2023-2025. gadā¹⁵.

Nāves cēlonis	SSK-10 kods	2023		2024		2025	
		Mirstība	Ar alkoholu, %	Mirstība	Ar alkoholu, %	Mirstība	Ar alkoholu, %
Transporta nelaimes gadījumi	V01-V99	9,9	55%	7,4	45%	7,3	43%
Tīšs paškaitējums	X60-X84	16,7	40%	15,7	43%	15,1	45%
Vardarbība	X85-Y09	3,0	66%	3,1	61%	2,2	65%
Noslīkšana un slīkšana	W65-W74, Y21	6,9	62%	6,6	63%	5,7	57%
Saindēšanās ar alkoholu	X45, Y15	4,4	100%	5,5	100%	4,4	100%
Kritieni	W00-W19	9,9	15%	11,7	13%	12,4	7%
Dūmu, uguns un liesmu iedarbe	X00-X09	5,0	51%	5,0	49%	4,2	62%
Pārmērīga dabiska aukstuma iedarbe	X31	6,3	41%	5,7	51%	4,5	30%
Citi ārējie cēloņi**		35,5	33%	29,7	28%	27,7	25%

**Citi ārējie nāves cēloņi atbilstoši SSK-10 diagnožu grupām:

W20-W64 – nedzīvu mehānisku spēku iedarbe, dzīvu būtņu mehāniska iedarbe;

W75-W99 – citas situācijas ar elpošanas apdraudējumu, elektriskās strāvas, radiācijas, ekstremālas apkārtējā gaisa temperatūras un spiediena iedarbības;

X10-X59 – saskare ar karstumu un karstām vielām (X10- X19), saskare ar indīgiem dzīvniekiem un augiem (X20-X29), dabas spēku iedarbe (X30-X39, izņemot X31), nejauša saindēšanās un indīgu vielu iedarbe (X40-X49) – izņemot X45 – nejauša saindēšanās ar alkoholu, pārpūlēšanās, ceļojumu grūtības un trūkums (X50-X57), citu un neprecizētu faktoru nejauša iedarbe (X58-X59);

Y10-Y89 – negadījums ar neprecizētu nodomu (Y10-Y34, izņemot Y15 un Y21), likuma sankcionēta darbība un karadarbība (Y35-Y36), ārstnieciskās aprūpes komplikācijas (Y40-Y84), slimību un nāves cēloņu sekas (Y98-Y89), papildfaktori, kas attiecas uz citur klasificētiem slimības un nāves cēloņiem (Y90-Y98).

2025. gadā augstākais mirstības rādītājs alkohola lietošanai netieši (daļēji) saistītu ārējo nāves cēloņu grupā bija citiem ārējiem nāves cēloņiem (27,7 gadījumi uz 100 000 iedzīvotāju) un tīšiem paškaitējumiem – 15,1 gadījums uz 100 000 iedzīvotāju. Savukārt vislielākais mirušo īpatsvars ar konstatētu alkoholu asinīs vai urīnā tika novērots vardarbības (65%), noslīkšanas un slīkšanas (57%) un saindēšanās ar alkoholu (100%) gadījumos. Salīdzinājumā ar 2023. gadu mirstības rādītāji 2025. gadā lielākajā daļā ārējo nāves cēloņu samazinājās, izņemot kritienus, kur vērojams pieaugums no 9,9 uz 100 000 iedzīvotāju līdz 12,4.**

Avoti:

¹⁵Latvijas iedzīvotāju nāves cēloņu datu bāze. 2026.

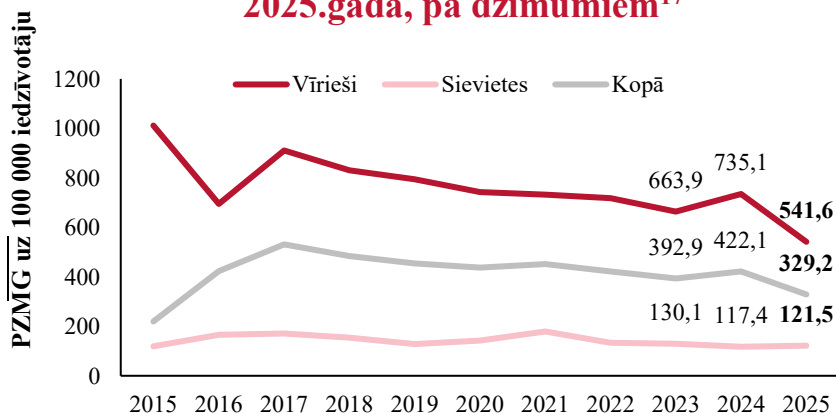
Mirstība no noslikšanas un sliksšanas personām ar konstatētu alkoholu asinīs vai urīnā pa vecuma grupām, 2015–2025, uz 100 000 iedzīvotāju¹⁵

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
15-24	1,94	2,58	1,09	2,25	5,15	3,46	4,58	4,46	4,86	4,25	1,58
25-34	14,64	12,61	6,94	13,10	11,24	11,29	18,62	10,56	6,91	6,86	5,70
35-44	28,73	24,25	11,74	24,40	23,59	17,67	34,36	33,92	17,83	19,11	9,34
45-54	36,00	21,68	12,72	25,44	27,62	23,54	38,81	33,61	26,78	26,20	18,00
55-64	30,63	23,60	5,95	24,40	22,54	23,46	35,02	25,35	17,53	22,46	18,10
65-74	19,46	12,12	3,05	12,72	14,11	14,80	23,70	12,29	10,17	11,87	10,81
No 75	13,48	3,70	2,61	4,68	4,17	4,74	13,45	2,73	1,09	4,85	2,13

Rādītāji aprēķināti uz 100 000 attiecīgās vecuma grupas iedzīvotāju katrā gadā

Mirstības rādītāji no noslikšanas un sliksšanas personām ar konstatētu alkoholu 2015.-2025. gadā atšķirās starp vecuma grupām. Visaugstākie rādītāji lielākoties tika novēroti vecumgrupās 45-54 un 55-64, 2021. gadā sasniedzot attiecīgi 38,81 un 35,02 gadījumus uz 100 000 iedzīvotāju. Salīdzinoši augsti rādītāji konstatēti arī 65-74 gadu vecuma grupā, savukārt zemākie rādītāji visā desmit gadu laikā bija 15-24 gadu vecuma grupā. **2025. gadā** varēja novērot, ka visaugstākie mirstības rādītāji bija **45-54 un 55-64 gadu vecumgrupās – attiecīgi 18,00 un 18,10 gadījumi uz 100 000 iedzīvotāju.**

Ar alkohola lietošanu netieši (daļēji) saistītu nāves cēloņu dēļ potenciāli zaudētie mūža gadi uz 100 000 iedzīvotāju 15-64 gadu vecuma grupā 2015. – 2025.gadā, pa dzimumiem¹⁷

2015.–2025. gadā potenciāli zaudēto mūža gadu skaits alkohola lietošanu netieši (daļēji) saistītu nāves cēloņu dēļ 15–64 gadus vecu iedzīvotāju vidū **kopumā samazinājās**. Pēc pieauguma 2017. gadā PZMG rādītāji turpmākajos gados pakāpeniski samazinājās, un 2025. gadā sasniedza zemāko līmeni kopš 2016. gada. Lai gan rādītāji visā apskatītajā periodā bija augstāki vīriešiem nekā sievietēm.

Avoti:

¹⁵Latvijas iedzīvotāju nāves cēloņu datu bāze. 2026

¹⁷SPKC aprēķini, izmantojot Latvijas iedzīvotāju nāves cēloņu datubāzi. 2026.

Ar alkohola lietošanu netieši (daļēji) saistītu nāves cēloņu dēļ potenciāli zaudētie mūža gadi uz 100 000 iedzīvotāju vairākās vecuma grupās 2015. – 2025.gadā, pa dzimumiem^{*17}

Gads	15-24		25-34		35-44		45-54		55-63	
	Vīrieši	Sievietes	Vīrieši	Sievietes	Vīrieši	Sievietes	Vīrieši	Sievietes	Vīrieši	Sievietes
2015	847,8	207,3	1198,7	122,5	1410,9	243,5	1038,0	153,2	448,7	66,4
2016	466,6	191,7	673,6	117,4	1099,3	248,9	822,9	220,9	329,3	68,3
2017	809,1	211,4	1212,4	133,1	995,6	251,8	1088,7	229,0	356,9	56,6
2018	642,1	142,9	857,6	207,0	1110,7	236,4	1099,4	127,8	365,2	68,5
2019	751,1	185,0	928,0	112,6	1085,7	158,3	860,1	161,1	301,6	53,6
2020	748,1	156,4	887,1	103,0	914,2	197,6	865,6	191,1	275,9	77,4
2021	516,3	213,6	783,4	139,4	1091,9	257,9	856,7	236,3	324,5	69,8
2022	494,6	142,0	808,3	158,7	960,8	150,8	873,7	176,4	365,3	57,0
2023	583,4	218,1	747,3	131,2	877,2	138,2	784,8	163,3	267,3	36,4
2024	697,2	149,9	749,9	112,9	1044,0	125,4	799,5	154,4	305,0	57,9
2025	465,2	156,0	638,4	93,0	651,3	205,7	708,3	115,9	209,2	41,6

* Rādītāji aprēķināti uz 100 000 attiecīgās vecuma un dzimuma grupas iedzīvotāju katrā gadā

2015.–2025. gadā PZMG rādītāji alkohola lietošanu netieši (daļēji) saistītu nāves cēloņu dēļ **visās 15–64 gadu vecuma grupās kopumā samazinājās**, tomēr saglabājās izteiktas atšķirības gan starp vecuma grupām, gan dzimumiem. **2025. gadā vislielākais PZMG slogs koncentrējās 35-44 gadu vecumgrupā, īpaši vīriešu vidū.** Kopumā rezultāti liecina, ka alkohola radītais priekšlaicīgas mirstības slogs joprojām visvairāk skar darbības vecuma vīriešus, īpaši 35–54 gadu vecumā, lai gan ilgtermiņā vērojama pozitīva samazināšanās tendence.

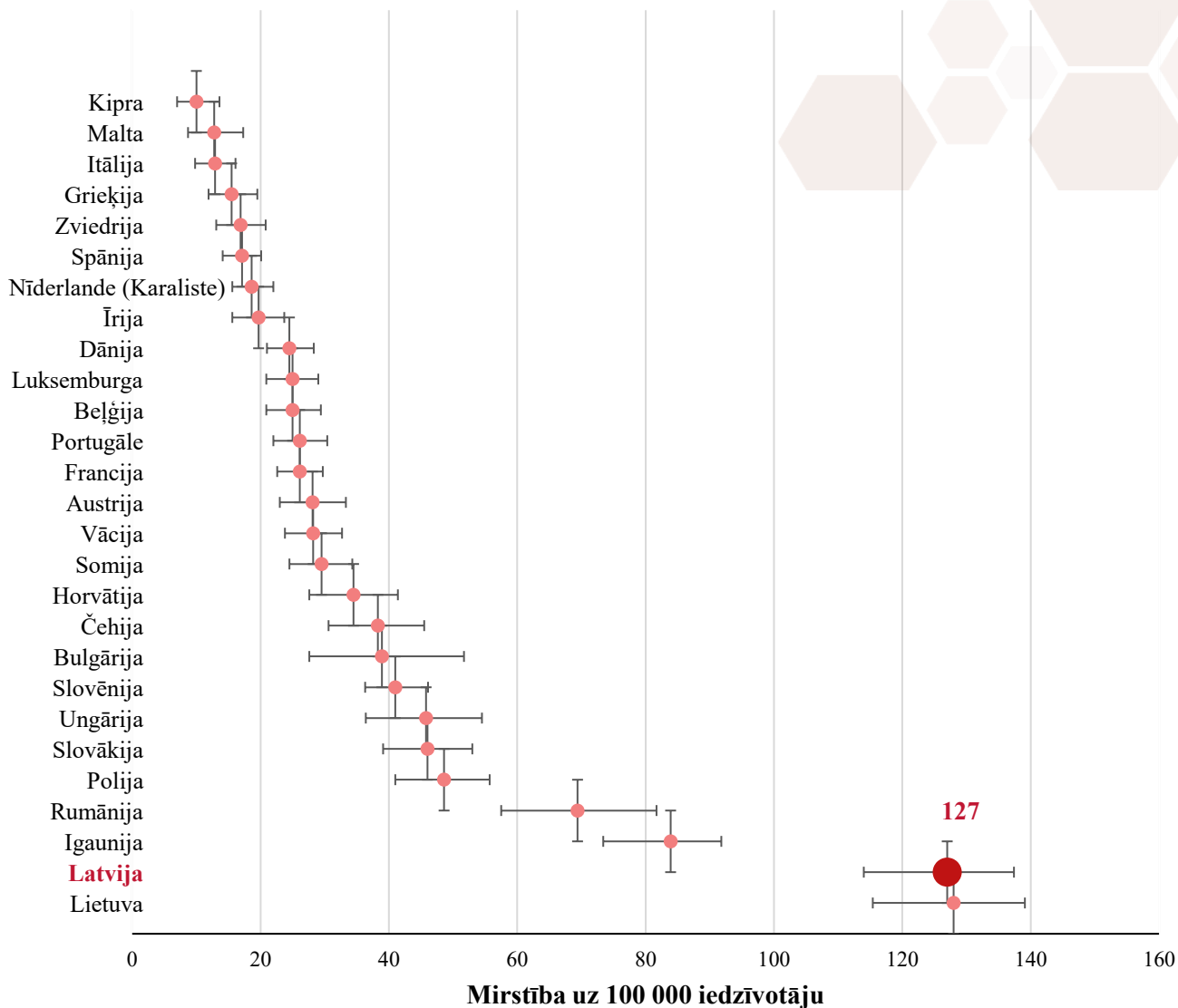
Ar alkohola lietošanu netieši (daļēji) saistītu nāves cēloņu dēļ potenciāli zaudētie mūža gadi uz 100 000 iedzīvotāju vairākās vecuma grupās 2015. – 2025.gadā¹⁷

Gads	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64
2015	536,6	674,5	821,3	573,0	234,0
2016	332,8	402,6	670,9	507,2	183,3
2017	518,2	686,7	621,6	638,8	189,5
2018	399,8	541,5	672,8	592,5	200,2
2019	477,3	533,1	623,7	496,6	164,1
2020	461,9	508,3	558,8	515,5	166,2
2021	369,6	472,9	680,5	535,5	184,2
2022	322,8	496,1	564,4	511,1	195,3
2023	404,8	451,3	518,1	460,3	139,8
2024	429,1	442,6	599,6	464,4	169,0
2025	313,6	373,8	436,2	402,5	117,3

Avoti:

¹⁷SPKC aprēķini, izmantojot Latvijas iedzīvotāju nāves cēloņu datubāzi. 2026.

Alkohola lietošanai attiecināmā vecumstandartizētā mirstība: ES-27 valstu salīdzinājums 2019. gadā, uz 100 000 iedzīvotāju¹⁸

*Piezīme: Attēloti vecumstandartizētie mirstības rādītāji un to 95% ticamības intervāli

2019. gadā Latvijā alkohola lietošanai attiecināmā vecumstandartizētā mirstība veidoja 127 nāves gadījumus uz 100 000 iedzīvotāju – otrs augstākais rādītājs ES-27 (aiz Lietuvas). Savukārt jāņem vērā, ka gadu pirms novērotā perioda (2019. gada) Lietuvā īstenoti vairāki PVO rekomendētie izmaksu efektīvie alkohola lietošanas ierobežošanas pasākumi, un jaunākie dati liecina par būtisku alkohola patēriņa un ar to saistītā kaitējuma ilgtermiņa samazināšanos. 2021. gada pētījumā tiek lēsts, ka 18-19 gadu vecumgrupā bija novērojams statistiski nozīmīgs mirstības samazinājums¹⁹.

Avoti:

¹⁸World Health Organization. 2024c.

¹⁹Tran A, Jiang H, Lange S, et al. 2022.

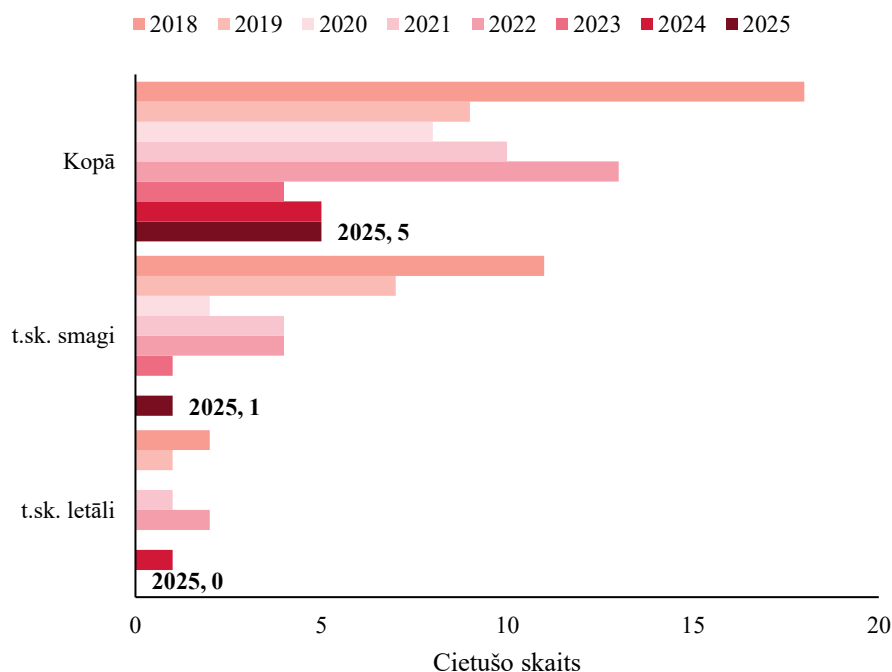
2.2. Nelaimes gadījumi alkohola reibumā darba vietā

Drošības piramīda (*angl. safety pyramid, Heinrich's Safety Triangle*) raksturo teorētisku sakarību starp dažāda smaguma nelaimes gadījumiem, pieņemot, ka uz vienu letālu nelaimes gadījumu attiecināms daudz lielāks mazāk smagu nelaimes gadījumu un gandrīz notikumu skaits. Šī attiecība nav uzskatāma par universālu vai precīzi prognozējošu likumsakarību²⁰.

Alkohola reibumā nelaimes gadījumos darba vietās cietušo skaits absolūtos skaitļos 2018. - 2025. gadā²¹

Valsts darba inspekcijas dati liecina, ka 2025. gadā darbā notika pieci nelaimes gadījumi, kuros cietušajiem konstatēts alkohola reibums; viens no tiem bija smags, bet letāli nelaimes gadījumi netika reģistrēti. Interpretējot datus drošības piramīdas kontekstā, jāņem vērā, ka reģistrētie nelaimes gadījumi var atspoguļot tikai daļu no alkohola lietošanas darbavietās radītā riska. Darbinieku atrašanās alkohola reibumā ne vienmēr izraisa nelaimes gadījumu, savukārt gadījumi bez traumām vai citām konstatētām sekām nelaimes gadījumu statistikā netiek reģistrēti. Tādēļ faktiskais gadījumu skaits, kad darbinieki darba laikā atradušies alkohola reibumā un bijuši pakļauti paaugstinātam nelaimes gadījumu riskam, varētu būt lielāks nekā iespējams secināt no reģistrēto nelaimes gadījumu skaita.

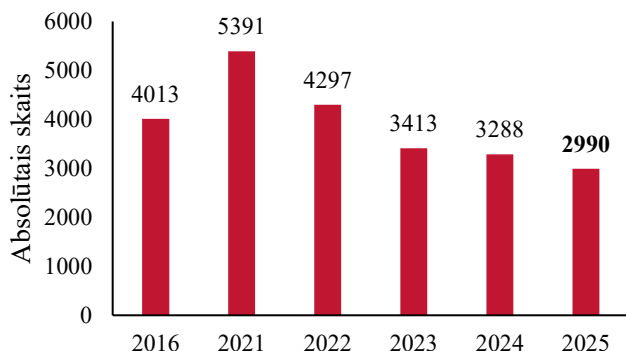
Avoti:

²⁰Yorio, P. L., & Moore, S. M. 2018.

²¹Valsts darba inspekcija. 2026.

2.3. Transporta līdzekļa vadīšana alkohola reibumā^{22,23,24}

Administratīvā pārkāpuma procesi un kriminālprocesi, kas saistīti ar transportlīdzekļa vadīšanu alkohola reibumā 2016. līdz 2025. gadā

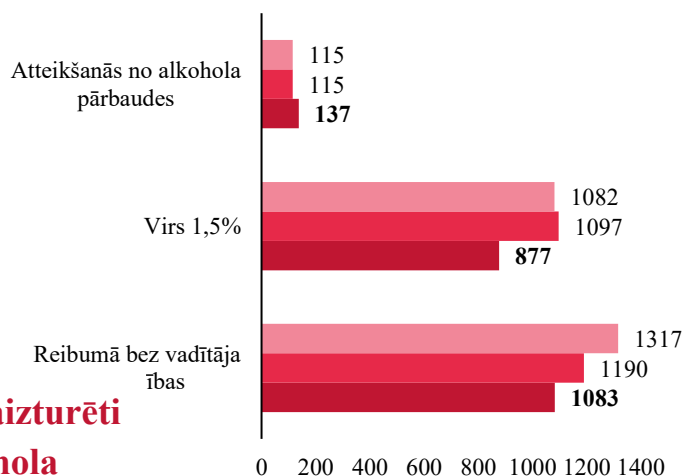

Attiecībā uz pārkāpumiem, kas saistīti ar transportlīdzekļu vadīšanu alkohola reibumā, **2025. gadā kopumā uzsākti 2990 kriminālprocesi un administratīvā pārkāpuma procesi**, no kuriem **877 gadījumos alkohola koncentrācija pārsniedza 1,5 promiles**. Tāpat 2025. gadā **konfiskācijai paredzēto transportlīdzekļu skaits sasniedza 670**, savukārt **piedzīšanas procesā nodoto transportlīdzekļu skaits bija 1301**.

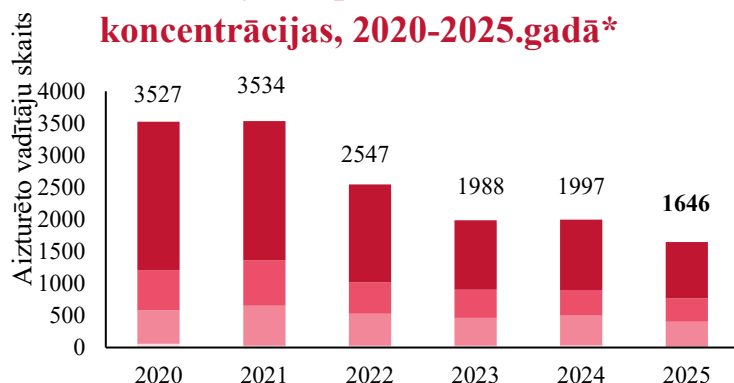
Kriminālprocesi, kas saistīti ar transportlīdzekļa vadīšanu alkohola reibumā 2023. līdz 2025. gadā

2025. gadā kriminālprocesa skaits par transportlīdzekļa vadīšanu alkohola reibumā ir būtiski samazinājies, salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, taču joprojām saglabājas augsts. **Tāpat 2025. gadā uzsākti 877 kriminālprocesi par transportlīdzekļa vadīšanu alkohola koncentrācijā virs 1,5 promilēm, kas ir ievērojami mazāk salīdzinājumā ar 2024. gadu (1097).**

■ 2023 ■ 2024 ■ 2025

Transportlīdzekļu vadītāju skaits, kuri aizturēti par transportlīdzekļa vadīšanu alkohola reibumā, sadalījumā pēc konstatētās alkohola koncentrācijas, 2020-2025. gadā*

■ >0,2 - <0,5 ■ 0,5 - <1 ■ >1 - <1,5 ■ >1,5

Vienlaikus visā analizētajā periodā lielāko īpatsvaru veido vadītāji, kuriem konstatēta alkohola koncentrācija virs 1,5 promilēm, kas norāda, ka smaga alkohola reibuma gadījumi joprojām dominē starp visiem aizturētajiem.

Avoti:

²²Valsts policija. 2026. 2025. gads nepublicēts

²³Iekšlietu Digitālā centra SAP Business Intelligence/Objects platformas atskaišu rīks. 2026. Nepublicēts

²⁴Informācijas centra Integrētā informācijas sistēma "Ceļu policijas reģistrs". Nepublicēts

2.4. Ar alkohola lietošanu saistītie veselības aprūpes pakalpojumi

F10 – Psihiski un uzvedības traucējumi alkohola lietošanas dēļ

T51 – Alkohola toksiska darbība

Z72.1 – Alkohola lietošana

X65 – Tīša saindēšanās un saskare ar alkoholu

NMPD izsaukumu skaits pie pacientiem

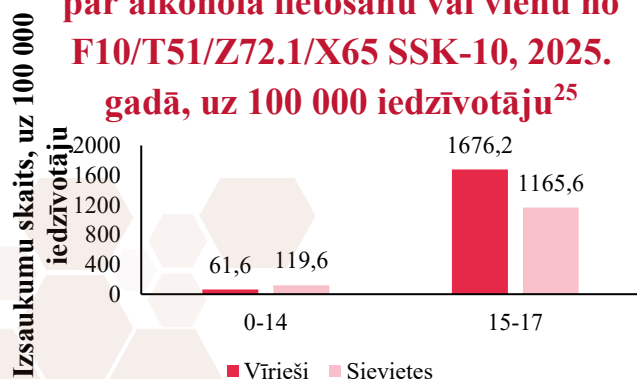
ar atzīmi par alkohola lietošanu vai vienu no F10/T51/Z72.1/X65 SSK-10, 2021-2025, uz 100 000 iedzīvotāju²⁵

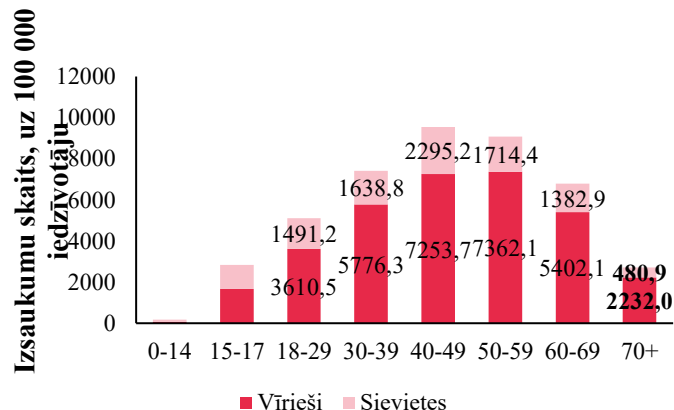
2021.-2025. gadā NMPD izsaukumu skaits pie pacientiem ar atzīmi par alkohola lietošanu saglabājās samērā stabils. Augstākais izsaukumu skaits novērojams 2023. gadā, savukārt pēc tam vērojams neliels samazinājums.

2025. gadā NMPD izsaukumu skaits pie pacientiem ar atzīmi par alkohola lietošanu būtiski atšķīrās pēc vecuma un dzimuma. Izsaukumu biežums pieauga līdz ar vecumu, augstāko līmeni sasniedzot 40–59 gadu vecuma grupās, bet pēc tam samazinājās. Visās vecuma grupās rādītāji bija ievērojami augstāki vīriešiem nekā sievietēm.

NMPD izsaukumu skaits pie 0-17 gadus veciem pacientiem ar atzīmi par alkohola lietošanu vai vienu no F10/T51/Z72.1/X65 SSK-10, 2025. gadā, uz 100 000 iedzīvotāju²⁵

NMPD izsaukumu skaits pie pacientiem

2025. gadā īpaši augsts NMPD izsaukumu biežums saistībā ar alkohola lietošanu bija 15–17 gadus veciem jauniešiem – 1676,2 uz 100 000 zēnu un 1165,6 uz 100 000 meiteņu. Šajā vecuma grupā rādītājs bija izteikti augstāks zēniem, savukārt 0–14 gadu vecumā – meitenēm

Avoti:

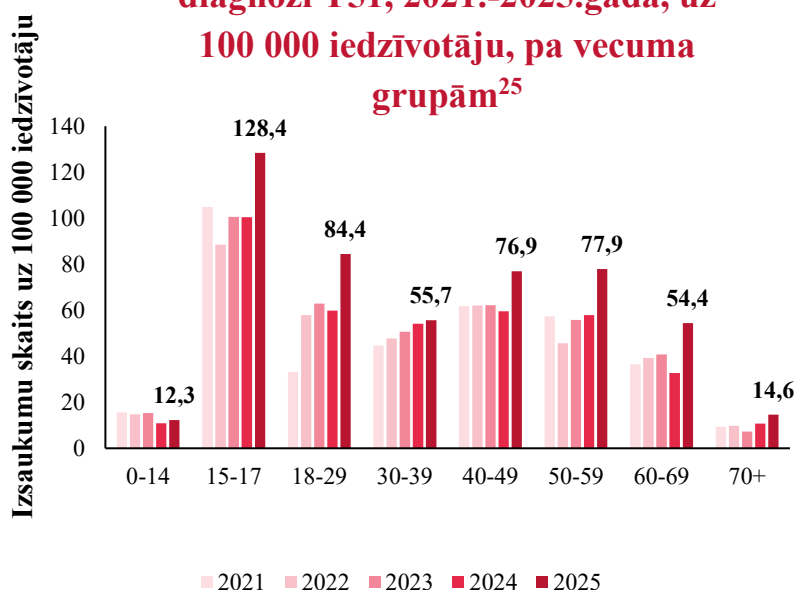
²⁵Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests. 2026. *Nepublicēts.*

NMPD izsaukumu skaits pie pacientiem ar atzīmi par alkohola lietošanu vai vienu no F10/T51/Z72.1/X65 SSK-10, 2021-2025, dzimuma un vecuma grupās, uz 100 000 iedzīvotāju²⁵

		2021	2022	2023	2024	2025
0-14	Vīrieši	57,3	72,0	77,5	73,0	61,6
	Sievietes	67,1	85,4	119,1	128,6	119,6
15-17	Vīrieši	1322,5	1420,3	1602,0	1379,8	1676,2
	Sievietes	772,1	1078,1	1200,2	1224,4	1165,6
18-29	Vīrieši	3273,7	3638,2	3767,2	3579,7	3610,5
	Sievietes	1175,4	1287,4	1526,2	1463,9	1491,2
30-39	Vīrieši	6509,3	6237,3	6342,5	6067,2	5776,3
	Sievietes	1737,6	1863,6	1853,4	1719,9	1638,8
40-49	Vīrieši	7907,0	8133,5	7976,2	7736,9	7253,7
	Sievietes	1976,0	2132,4	2245,3	2220,5	2295,2
50-59	Vīrieši	7045,3	7685,2	7750,3	7615,8	7362,1
	Sievietes	1523,7	1619,4	1697,6	1623,9	1714,4
60-69	Vīrieši	5273,3	5747,8	5736,5	5203,4	5402,1
	Sievietes	1252,2	1434,3	1381,7	1308,1	1382,9
70≤	Vīrieši	2102,7	2242,3	2456,6	2274,5	2232,0
	Sievietes	380,7	423,8	443,6	438,9	480,9

* Rādītāji aprēķināti uz 100 000 attiecīgās vecuma un dzimuma grupas iedzīvotāju katrā gadā

NMPD izsaukumu skaits pie pacientiem ar SSK-10 klasifikatora diagnozi T51, 2021.-2025.gadā, uz 100 000 iedzīvotāju, pa vecuma grupām²⁵

Saistībā ar diagnozi T51, alkohola toksiska iedarbība, var novērot, ka 2025. gadā bija izsaukumu skaita relatīvā rādītāja pieaugums visās vecumgrupās. Visaugstākais izsaukumu relatīvais rādītājs vērojams 15-17 gadu vecumgrupā – 128,4 gadījumi uz 100 000 iedzīvotāju attiecīgajā vecumgrupā. Kopumā dati īpaši izceļ 15–17 gadus vecus jauniešus kā vecuma grupu ar visaugstāko NMPD izsaukumu biežumu saistībā ar alkohola toksisko iedarbību.

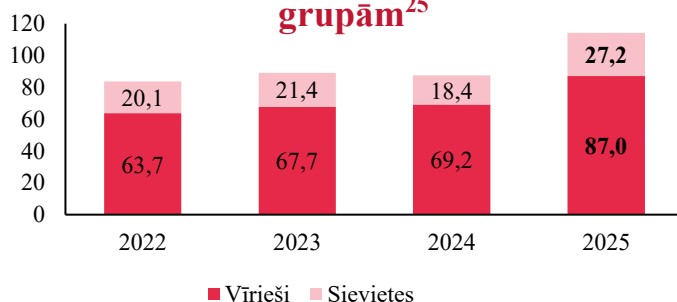
2021.–2025. gadā NMPD izsaukumu skaits pie pacientiem ar diagnozi T51 bija ievērojami augstāks vīriešu nekā sieviešu vidū.

Avoti:

²⁵Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests. 2026. *Nepublicēts*.

Izsaukumu skaits uz 100 000 iedzīvotāju

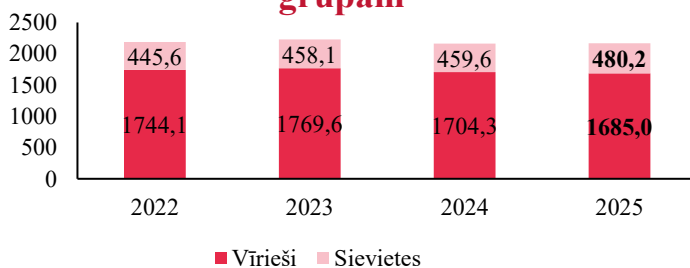
NMPD izsaukumu skaits pie pacientiem ar SSK-10 klasifikatora diagnozi T51, 2021.-2025.gadā, uz 100 000 iedzīvotāju, pa dzimumu grupām²⁵

2022.–2025. gadā NMPD izsaukumu skaits pie pacientiem ar diagnozi T51 bija ievērojami augstāks vīriešu nekā sieviešu vidū.

Izsaukumu skaits uz 100 000 iedzīvotāju

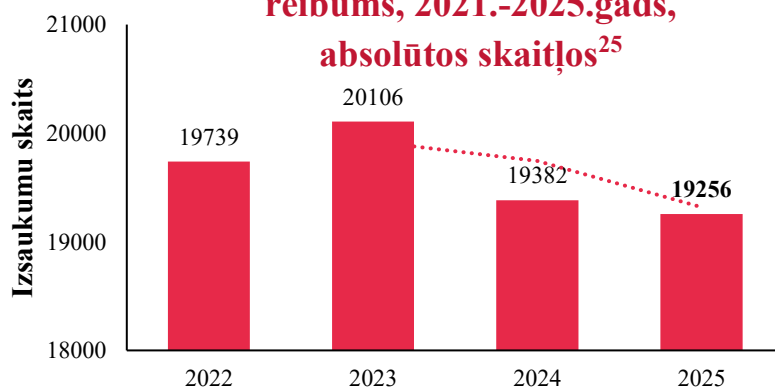
NMPD izsaukumu skaits traumu un nelaimes gadījumos, kad pacientam konstatēts arī alkohola reibums, 2021.-2025.gads, uz 100 000 iedzīvotāju, pa dzimuma grupām²⁵

2022.–2025. gadā NMPD izsaukumu biežums traumu un nelaimes gadījumos, kad pacientam konstatēts arī alkohola reibums, bija ievērojami augstāks vīriešu nekā sieviešu vidū.

NMPD izsaukumu skaits traumu un nelaimes gadījumos, kad pacientam konstatēts alkohola reibums, analizētajā periodā saglabājās relatīvi stabils robežās no 19,3 līdz 20,1 tūkstotīm izsaukumu gadā. Pēc augstākā līmeņa sasniegšanas 2023. gadā turpmākajos gados bija vērojama mērena samazināšanās tendence, un 2025. gadā reģistrēti 19 256 izsaukumi.

NMPD izsaukumu skaits traumu un nelaimes gadījumos, kad pacientam konstatēts arī alkohola reibums, 2021.-2025.gads, absolūtos skaitļos²⁵

Avoti:

²⁵Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests. 2026. Nepublicēts.

Pirmreizēji reģistrēto un gada laikā ārstēto pacientu skaits²⁶

Pirmreizēji reģistrēto (ārstēto) pacientu skaits - pacientu skaits, kuriem atskaites gadā pirmo reizi dzīvē ir reģistrēta ārstēšanās epizode ar narkoloģisko diagnozi (F10-F16; F17.0; F17.1; F17.2; F17.3; F18-F19; atbilstoši SSK-10 klasifikatoram). Sadalot pa diagnožu grupām, par pamatu tiek ņemta gada laikā pirmā noteiktā diagnoze ambulatorā vai stacionārā ārstēšanas epizodē.

F10.0 - Psihiski un uzvedības traucējumi alkohola lietošanas dēļ, akūta intoksikācija

F10.1 - Vielu kaitējoši pārmērīga lietošana

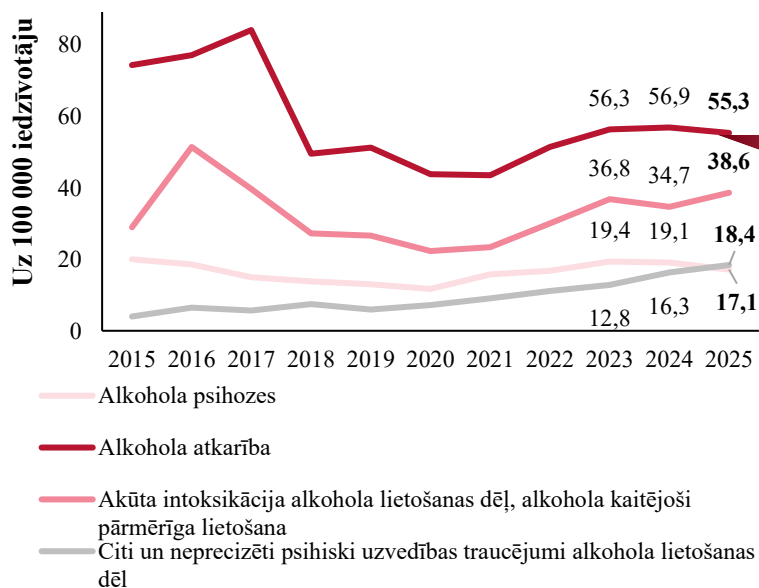
F10.2-F10.7:

- **F10.2** - Atkarības sindroms (t.sk. hronisks alkoholisms)
- **F10.3** - Abstinences stāvoklis
- **F10.4** - Abstinences stāvoklis ar delīriju
- **F10.5** - Psihotiski traucējumi
- **F10.6** - Amnestiskais sindroms
- **F10.7** - Reziduāli un vēlū sākušies psihotiski traucējumi

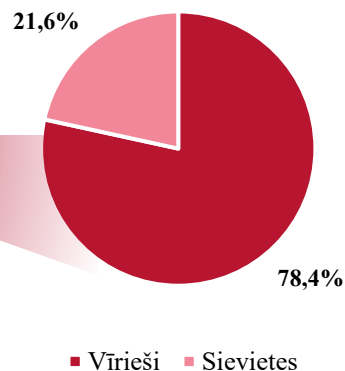
Pirmreizēji reģistrēto pacientu skaits sadalījumā pa diagnožu grupām 2015.-2025.gadā

Atbilstoši ar noteiktām slimībām slimojošu pacientu reģistra par narkoloģiskajiem pacientiem datiem, **2025. gadā pirmreizēji reģistrēti (ārstēti) 2398 pacienti ar F10 diagnozi (SSK-10, Psihiski un uzvedības traucējumi alkohola lietošanas dēļ)**. Attiecīgajā izlasē **42,7%** iedzīvotāju tika reģistrēti ar diagnozi “**Alkohola atkarība**” (F10.2,3), bet ar diagnozi “**Akūta intoksikācija alkohola lietošanas dēļ, alkohola kaitējoši pārmērīga lietošana**” (F10.0,1) – **29,9%**. Līdzīga pirmreizēji reģistrēto pacientu struktūra pa diagnožu grupām novērojama arī iepriekšējos gados.

Pirmreizēji reģistrēto pacientu skaits sadalījumā pa diagnožu grupām 2015.-2025.gadā, uz 100 000 iedzīvotāju

Pirmreizēji reģistrēto pacientu ar alkohola atkarību sadalījums pa dzimumiem, 2025

Attiecībā uz diagnozi “**Alkohola atkarība (F10.2,3)**” vīriešu īpatsvars starp pirmreizēji reģistrētajiem pacientiem bija **78,4%**, kas bija par 56,8 procentpunktiem augstāks nekā sieviešu īpatsvars (21,6%).

Avoti:

²⁶Slimību profilakses un kontroles centrs. 2026b.

Pirmreizēji reģistrēto pacientu ar kādu SSK-10 F10 diagnozi reģistrācijas rādītāji pa vecuma grupām, 2015.–2025. gadā (uz 100 000 iedzīvotāju*)

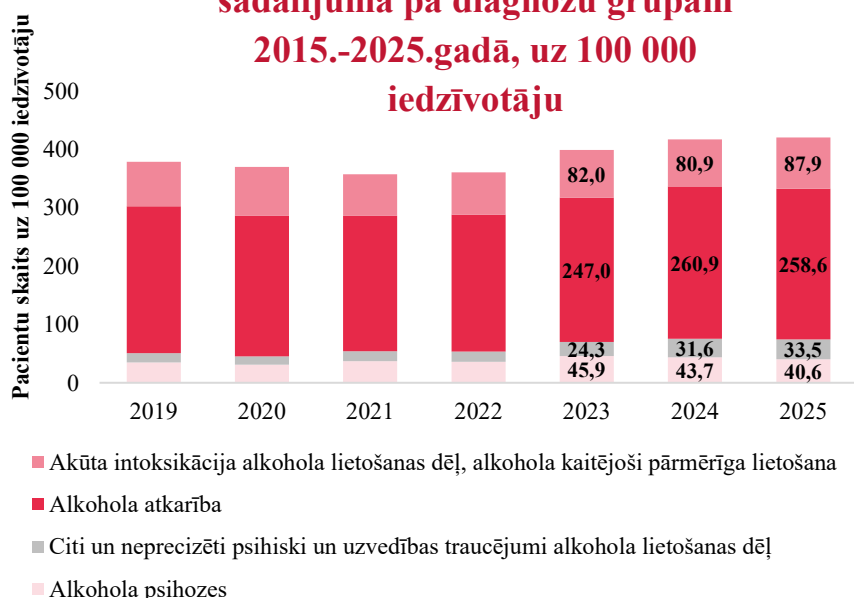
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
10-14	22,64	20,57	10,92	22,00	20,18	10,14	16,86
15-19	81,82	84,40	37,08	77,91	90,32	75,47	77,97
20-24	56,12	45,48	53,02	79,58	75,11	110,59	111,71
25-29	100,28	101,95	107,22	106,38	106,90	114,00	160,15
30-34	153,90	151,73	158,18	169,69	210,44	220,04	214,70
35-39	202,09	163,65	180,00	190,82	227,18	234,24	236,14
40-44	197,25	163,08	195,59	213,05	272,36	248,89	259,94
45-49	196,73	157,80	172,47	213,61	243,56	264,34	282,15
50-54	137,76	125,09	167,44	199,20	218,46	215,38	196,51
55-59	140,15	119,94	122,55	151,24	166,32	175,79	149,82
60-64	97,87	78,38	93,90	108,78	124,08	114,44	123,13
65-69	52,66	61,46	57,22	82,90	80,76	95,98	89,47
70-74	27,18	30,41	34,77	47,49	52,34	43,27	63,24
75≤	11,47	6,85	8,07	14,21	14,18	13,48	14,91

Rādītāji aprēķināti uz 100 000 attiecīgās vecuma grupas iedzīvotāju katrā gadā

Pirmreizēji reģistrēto pacientu ar kādu no SSK-10 F10 diagnozēm vecumspecifiskie reģistrācijas rādītāji 2019.–2025. gadā bija visaugstākie 35–49 gadu vecuma grupās, īpaši 40–44 gadu vecumā, kur vairākos gados tie pārsniedza 300 gadījumus uz 100 000 iedzīvotāju. Savukārt zemākie rādītāji tika novēroti 75 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju vidū. Kopumā, salīdzinot

ar 2019. gadu, ir novērojams pirmreizēji reģistrēto pacientu skaita uz 100 000 iedzīvotāju pakāpenisks pieaugums gandrīz visās vecuma grupās (izņemot starp iedzīvotājiem 10-14 un 15-19 gadu vecumā)

Gada laikā ārstēto pacientu skaits sadalījumā pa diagnožu grupām 2015.-2025.gadā, uz 100 000 iedzīvotāju

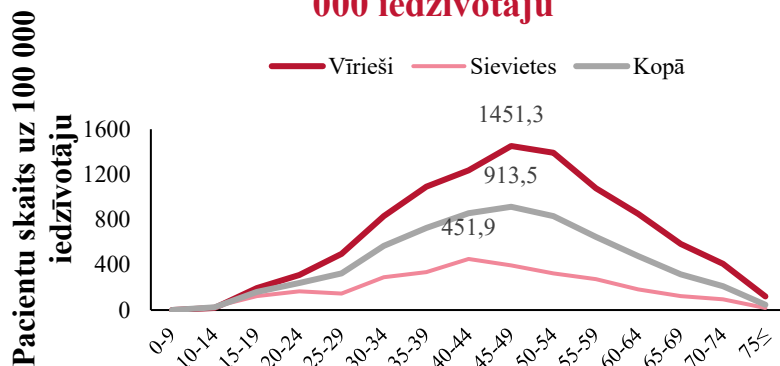
Avoti:

²⁶Slimību profilakses un kontroles centrs. 2026b.

Gada laikā ārstēto pacientu skaits - pacientu skaits, kuriem atskaites gadā ir bijusi ārstēšanas epizode ar konkrēto narkoloģisko diagnozi. Gadījumos, kad pacientam gada laikā ir bijušas vairākas ārstēšanas epizodes ar dažādām narkoloģiskajām diagnozēm, par pamatu tiek ņemta gada laikā pirmā noteiktā diagnoze ambulatorā vai stacionārā ārstēšanas epizodē. Tiek uzskaitīts pacientu skaits, nevis pacientam reģistrēto diagnožu skaits

No 2019.–2025. gadam ārstēto pacientu skaits ar alkohola lietošanas izraisītiem psihiskiem un uzvedības traucējumiem kopumā saglabājās salīdzinoši stabils, svārstoties aptuveni 360–430 pacientu uz 100 000 iedzīvotāju robežās. Visos gados pārliecinoši lielāko īpatsvaru veidoja pacienti ar alkohola atkarību (SSK-10 F10.2–3), savukārt pārējās diagnožu grupas – akūta intoksikācija, citi alkohola izraisīti psihiski un uzvedības traucējumi un alkohola psihozes – veidoja ievērojami mazāku daļu.

Gada laikā ārstēto pacientu skaits ar alkohola atkarību (SSK-10, F10.2,3) sadalījumā pa dzimumiem un vecuma grupām 2025.gadā, uz 100 000 iedzīvotāju

Gada laikā ārstēto pacientu skaits ar kādu SSK-10 F10 diagnozi pa vecuma un dzimuma grupām, 2016.–2025. gadā (uz 100 000 iedzīvotāju)*

		2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
10-14	Vīrieši	73,2	47,9	13,6	21,5	39,4	27,7	19,3
	Sievietes	56,4	40,1	34,6	32,8	29,0	18,7	28,6
15-19	Vīrieši	422,3	394,1	252,8	226,1	210,7	189,2	194,0
	Sievietes	197,6	196,0	145,6	118,7	141,0	143,6	124,6
20-24	Vīrieši	249,4	218,6	221,3	268,5	241,8	312,1	311,2
	Sievietes	65,8	72,3	62,4	100,0	80,4	119,0	166,2
25-29	Vīrieši	479,2	486,3	413,2	381,2	392,7	396,7	496,0
	Sievietes	139,9	155,2	139,1	130,5	125,1	129,3	144,5
30-34	Vīrieši	772,6	768,6	774,2	748,5	790,8	844,9	831,2
	Sievietes	217,6	235,3	247,5	232,9	274,3	344,9	289,9
35-39	Vīrieši	1104,2	1104,7	1059,6	943,1	1016,1	1069,0	1090,9
	Sievietes	331,2	288,1	253,1	269,0	269,7	316,7	334,6
40-44	Vīrieši	1357,2	1279,5	1207,0	1201,0	1327,7	1260,4	1234,5
	Sievietes	377,4	359,3	368,1	393,1	419,0	431,4	451,9
45-49	Vīrieši	1242,3	1285,0	1264,7	1276,3	1473,0	1503,1	1451,3
	Sievietes	304,4	327,0	284,7	312,9	378,1	417,0	394,0
50-54	Vīrieši	1185,1	1131,6	1178,3	1175,3	1312,1	1353,0	1391,1
	Sievietes	300,5	297,6	290,9	284,5	361,6	324,2	323,1
55-59	Vīrieši	940,2	918,2	912,9	976,5	1070,6	1117,4	1078,0
	Sievietes	240,4	222,8	200,3	242,1	261,9	305,4	274,3
60-64	Vīrieši	692,6	676,8	695,3	752,5	807,1	828,6	850,8
	Sievietes	159,7	140,4	140,7	163,6	186,7	185,2	181,8
65-69	Vīrieši	451,7	428,7	460,2	445,5	541,1	574,9	585,2
	Sievietes	116,1	105,6	95,7	95,4	102,7	134,3	124,2
70-74	Vīrieši	307,8	257,5	283,5	280,5	339,9	310,5	408,8
	Sievietes	42,5	51,1	41,4	56,8	48,5	70,1	95,8
75≤	Vīrieši	86,2	89,2	75,8	71,1	92,2	107,9	120,9
	Sievietes	8,7	9,5	11,2	7,6	13,6	16,5	19,3

* Rādītāji aprēķināti uz 100 000 attiecīgās vecuma un dzimuma grupas iedzīvotāju katrā gadā

Avoti:

²⁶Slimību profilakses un kontroles centrs. 2026b.

Laikā no 2019. līdz 2025. gadam ārstēto pacientu skaits ar F10 diagnozēm bija **izteikti augstāks vīriešu nekā sieviešu vidū visās vecuma grupās**. Augstākie rādītāji novēroti 35–49 gadu vecumā, sasniedzot maksimumu **40–49 gadu vecuma grupās**, pēc kā seko pakāpenisks samazinājums līdz ar vecuma pieaugumu.

3. Likumdošana²⁷

Veselības ministrijas īstenotās politikas mērķis ir samazināt alkoholisko dzērienu nodarīto kaitējumu sabiedrības veselībai, īstenojot pasākumus, lai

Nepalīdina alkoholisko dzērienu lietošanas izplatību iedzīvotāju vidū un tiek uzlabota veselības aprūpes pieejamība

Nepalīdina riskanto alkohola lietotāju skaitu

Samazina alkohola seku izraisītā mirstība un saslimstība, piemēram, aknu ciroze, ceļu satiksmes negadījumi, noslīkšana, pašnāvības, vardarbība

GALVENIE GROZĪJUMI 2025. GADĀ

Samazināts tirdzniecības laiks

Alkoholisko dzērienu mazumtirdzniecībā (arī tiešsaistē un mobilajās lietotnēs) var iegādāties:

Pirmdiena - sestdiena	10.00-20.00
Svētdiena	10.00-18.00

Piegādes laiks pirkumiem internetā

Alkoholiskos dzērienus, kas iegādāti tiešsaistē vai mobilajās lietotnēs, tiek piegādāti ne ātrāk kā sešas stundas pēc pasūtījuma veikšanas

Aizliegtas atlaižu un akciju reklāmas

Aizliegts reklamēt zemākas cenas un izpārdošanas alkoholiskajiem dzērieniem presē, elektroniskajos medijos, kinoteātros un veikalos

Aizliegti pārdošanu veicinošie pasākumi

- ✓ Aizliegti "2 par 1 cenu" vai "vairāk par mazāku cenu" piedāvājumi
- ✓ Aizliegtas lojalitātes programmas, kas veicina alkoholisko dzērienu iegādi

Aizliegta alkohola lietošana azartspēļu zālēs pie automātiem un galdiem

Aizliegts tirgot, lietot vai piedāvāt alkoholiskos dzērienus pie spēļu automātiem vai galdiem

Brīdinājuma uzraksti veikalos

Visās mazumtirdzniecības vietās ir jānovieto redzams uzraksts par alkohola kaitīgumu veselībai

Alkohola lietošana kaitē Jūsu veselībai!

Avoti:

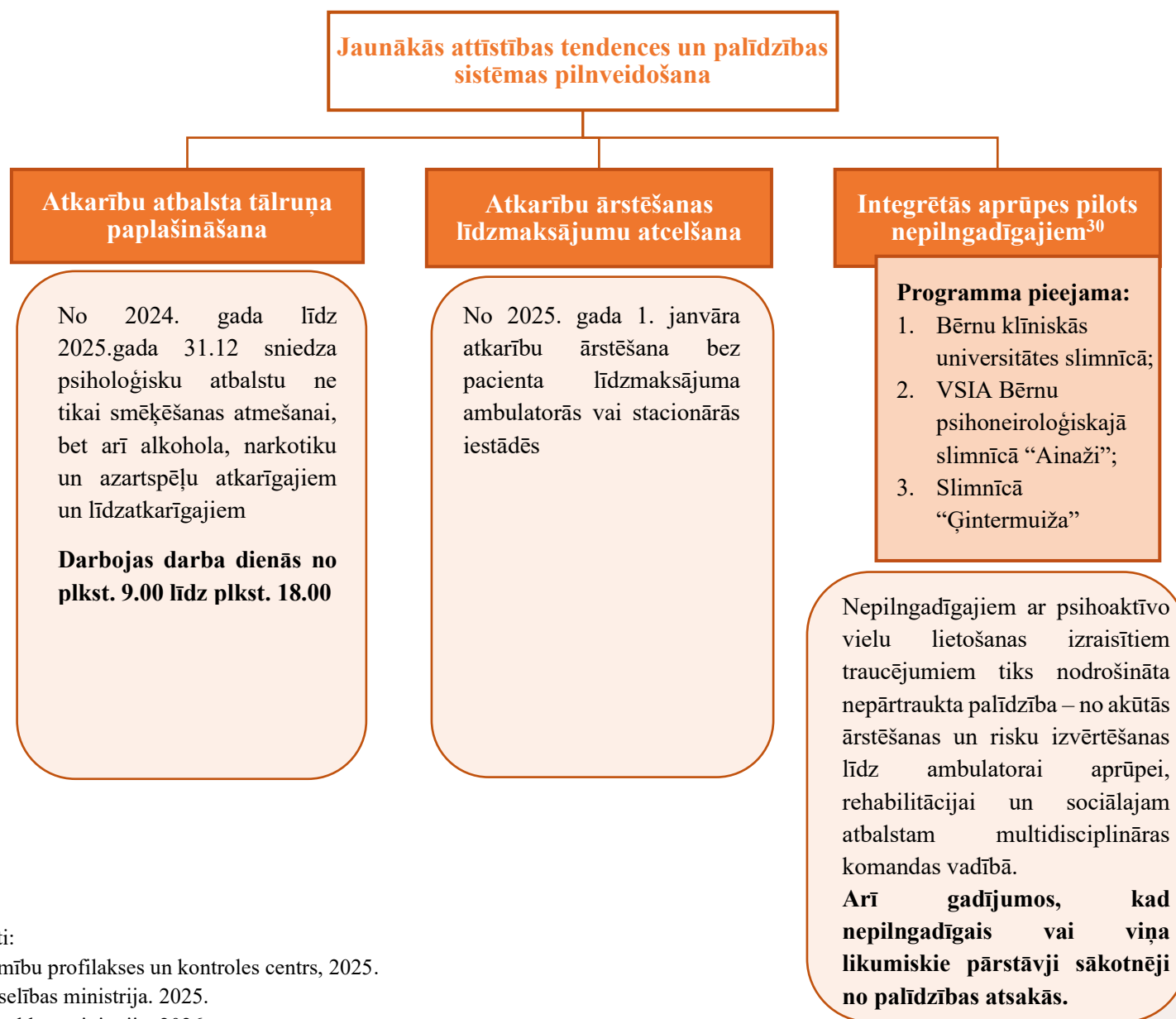
²⁷Veselības ministrija. 2025.

4. Narkoloģiskās palīdzības iespējas Latvijā

Latvijā tiek nodrošināta narkoloģisko pacientu ambulatorā un stacionārā ārstēšana, kā arī medicīniskā un sociālā rehabilitācija. Narkoloģiskie pacienti var saņemt ambulatoro narkoloģisko palīdzību par valsts budžeta līdzekļiem, veicot līdzmaksājumu. Narkoloģiskajiem pacientiem ir iespēja ārstēties arī pie privāti praktizējošiem ārstiem par saviem līdzekļiem.

Par valsts apmaksātām narkoloģiskās palīdzības iespējām Latvijā (vairākos reģionos) plašāk iespējams uzzināt SPKC mājaslapā: Narkoloģiskā palīdzība | Slimību profilakses un kontroles centrs²⁸

Ar alkohola atkarības pacientu uzturošās terapijas, vadīšanas un aprūpes algoritmu iespējams iepazīties šeit: KVIS - Alkohola atkarības pacientu uzturošā terapija, vadīšana un aprūpe klīniskais ceļš | Pēdējās izmaiņas: 28.02.2025²⁹

Avoti:

²⁸Slimību profilakses un kontroles centrs, 2025.

²⁹Veselības ministrija, 2025.

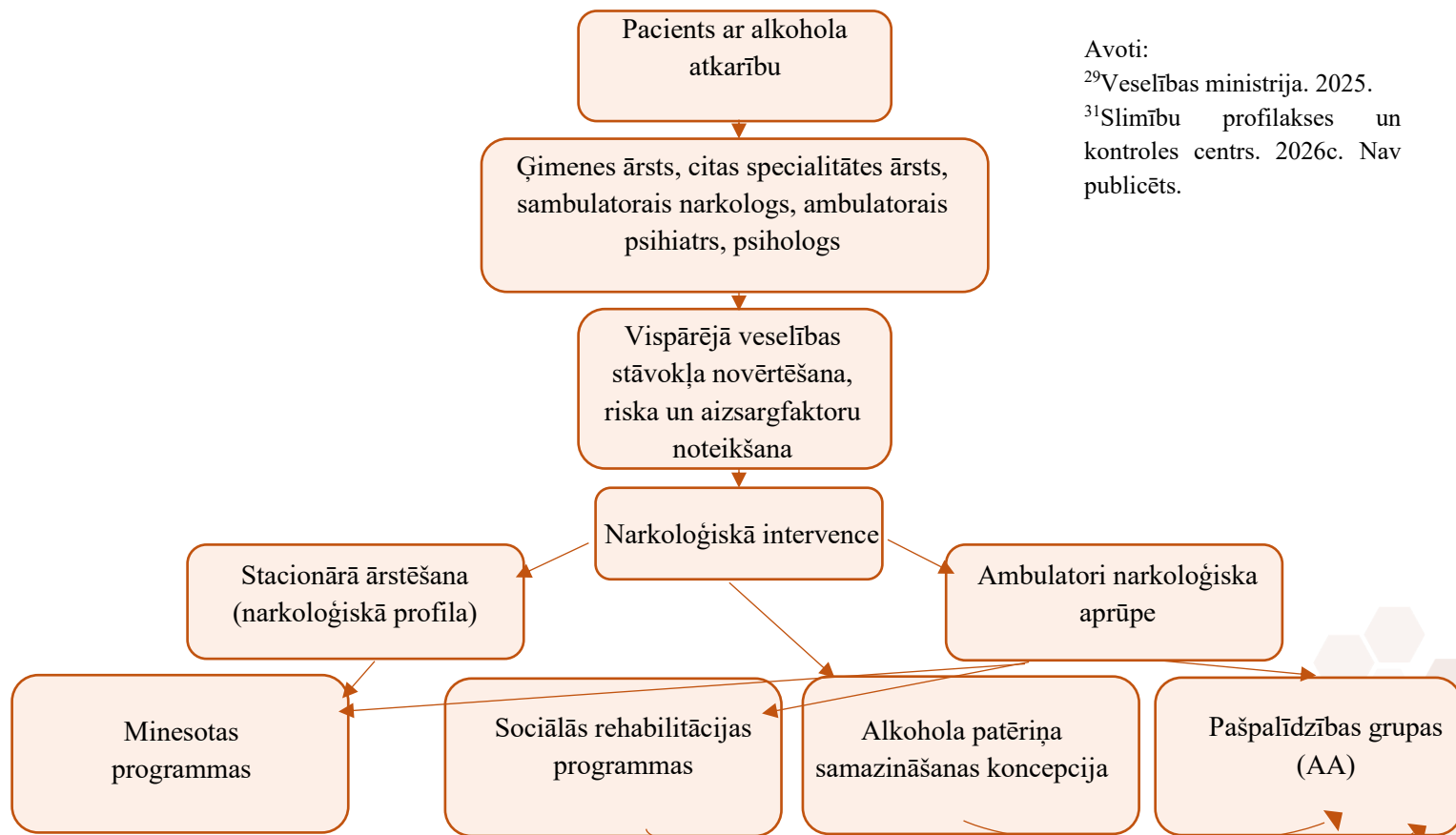
³⁰Veselības ministrija, 2026.

4.1. Stacionāru (narkoloģijas gultu profils) darbības galvenie rādītāji 2018.-2025. gadā

	Faktiskais vidējais gultu skaits periodā	Iestājušos pacientu skaits - pavisam	Izrakstītie pacienti - pavisam	Stacionārā miruši	Pacientu pavadītais laiks stacionārā (gultas dienas)	Vidējais gultas noslogojums dienās (periodā)	Vidējais gultas noslogojums (periodā) %	Letalitāte	Vidējais gultdienu skaits uz 1 pacientu
2019	160	11721	11724	14	44120	275,75	75,55	0,12	3,76
2020	153	9013	9080	11	36050	235,62	64,38	0,12	3,97
2021	142	8395	8388	19	36124	254,39	69,7	0,23	4,3
2022	142	9394	9400	14	39374	277,28	75,97	0,15	4,18
2023	147	9061	9272	15	40625	276,36	75,72	0,16	4,37
2024	148	10314	10595	9	41193	278,33	76,05	0,08	3,88
2025	149	10504	10779	9	39152	262,77	71,99	0,08	3,63

Salīdzinājumā ar 2019. gadu, **narkoloģiskā profila gultu skaits ir samazinājies par 11 gultām**, taču kopš 2022. gada ir vērojams neliels pieaugums (par sešām gultām vairāk – 148 narkoloģiskā profila gultas). 2025. gadā narkoloģiskā profila stacionāros hospitalizēti **10504 pacienti**, kuri kopā ārstējušies **39152 dienas**. Vidējais gultdienu skaits uz vienu pacientu bija **3,63 dienas**, kas ir nedaudz mazāk nekā 2024. gadā. 2025. gadā letalitāte narkoloģiskā profila stacionāros ir saglabājusies nemainīga un vismazākā apskatāmajā periodā.

4.2 Alkohola atkarības pacientu uzturošās terapijas, vadīšanas un aprūpes klīniskais ceļš

Kopsavilkums

1. 2025. gadā Latvijā reģistrētais absolūtā alkohola patēriņš samazinājās par 0,5 litriem salīdzinājumā ar 2024. gadu, tomēr tas joprojām saglabājas augsts starptautiskā salīdzinājumā. Reģistrētā absolūtā alkohola patēriņš uz vienu 15 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju, neieskaitot tūristu absolūtā alkohola patēriņu, 2025. gadā bija 10,9 litri.
2. Kopš 2017. gada lielāko daļu no kopējā absolūtā alkohola patēriņa Latvijā veido stiprie alkoholiskie dzērieni. 2025. gadā tie veidoja 47% no kopējā alkohola patēriņa, kas norāda uz augstu stipro alkoholisko dzērienu īpatsvaru alkohola patēriņa struktūrā.
3. Neskatoties uz nelielu absolūtā alkohola patēriņa samazināšanos, Latvija joprojām ierindojas starp valstīm ar augstāko alkohola patēriņu OECD valstu vidū.
4. Riskanta alkohola lietošana 15 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju vidū joprojām ir plaši izplatīta, īpaši vīriešu populācijā, un 2024. gadā pēc vairāku gadu samazinājuma atkal vērojams pieaugums.
5. Saskaņā ar CIDI un RAPS4 skrīninga instrumentu rezultātiem, alkohola atkarības risks Latvijā joprojām saglabājas augsts, īpaši vīriešu, pusmūža vecuma iedzīvotāju, personu ar zemāku izglītības līmeni un nestabilu nodarbinātību vidū.
6. Latvijas skolēnu vidū alkohola pamēģināšana joprojām ir ļoti izplatīta – 78% 15–16 gadus vecu skolēnu alkoholu lietojuši vismaz vienu reizi dzīvē. Vienlaikus kopš 2011. gada vērojama pozitīva tendence samazināties gan alkohola pamēģināšanai, gan riskantai alkohola lietošanai skolēnu vidū.
7. Lai gan jauniešu alkohola lietošanas izplatība samazinās, Latvijā alkohola lietošanas uzsākšana joprojām notiek agrīnā vecumā – 40% skolēnu alkoholu pirmo reizi lietojuši 13 gadu vecumā vai agrāk, kas pārsniedz ESPAD dalībvalstu vidējo rādītāju.
8. 2025. gadā turpinājās pozitīvas tendences alkohola radītā veselības sloga mazināšanā – samazinājās mirstība no alkohola lietošanas tieši izraisītām slimībām, kā arī potenciāli zaudēto mūža gadu skaits.
9. Vienlaikus ar alkohola lietošanu tieši un netieši (daļēji) saistītā mirstība Latvijā joprojām saglabājas augsta, īpaši darbības vecuma vīriešu vidū, un alkohols joprojām ir būtisks priekšlaicīgas mirstības riska faktors.
10. Ar alkohola lietošanu saistīto neatliekamās medicīniskās palīdzības izsaukumu, hospitalizāciju un citu veselības aprūpes pakalpojumu apjoms apliecina, ka alkohola lietošana turpina radīt ievērojamu slogu veselības aprūpes sistēmai.
11. 2025. gadā turpināja pieaugt pirmreizēji reģistrēto pacientu skaits ar alkohola lietošanas traucējumiem vairākās vecuma grupās, īpaši vīriešu vidū, savukārt sieviešu vidū atsevišķās vecuma grupās būtiskas izmaiņas netika novērotas.

-
12. Narkoloģiskās palīdzības sistēmā pēdējos gados samazinājies narkoloģiskā profila gultu skaits, tomēr kopš 2022. gada novērojams neliels pieaugums, savukārt vidējais gultdienu skaits uz vienu pacientu samazinājies līdz 3,63 gultdienām.
 13. 2025. gadā turpināta narkoloģiskās palīdzības sistēmas pilnveidošana, paplašinot atkarību ārstēšanas pieejamību, atceļot līdzmaksājumu par ārstēšanos un ieviešot integrētus pakalpojumus nepilngadīgajiem ar psihoaktīvo vielu lietošanas traucējumiem.
 14. Alkohola lietošana Latvijā joprojām rada būtisku veselības, sociālo un ekonomisko slogu, tādēļ nepieciešams turpināt uz pierādījumiem balstītus profilakses pasākumus, alkohola pieejamības un reklāmas ierobežošanu, kā arī savlaicīgas ārstēšanas un rehabilitācijas pakalpojumu attīstību.

Izmantotā literatūra

1. World Health Organization. 2024a. Alcohol. World Health Organization. Published June 28, 2024. Accessed May 14, 2026. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/alcohol>
2. Runggay H, Murphy N, Ferrari P, Soerjomataram I. Alcohol and Cancer: Epidemiology and Biological Mechanisms. *Nutrients*. 2021;13(9):3173. doi:<https://doi.org/10.3390/nu13093173>
3. World Health Organization. 2024b. Global Status Report on Alcohol and Health and Treatment of Substance Use Disorders. World Health Organization. Published 2024. Accessed May 14, 2026. <https://iris.who.int/server/api/core/bitstreams/32b161e9-5683-40f5-a1c3-1c92a76d5cda/content>
4. OECD. Health at a Glance 2025. OECD Indicators. OECD Publishing. Published 2025. Accessed May 14, 2026. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2025/11/health-at-a-glance-2025_a894f72e/8f9e3f98-en.pdf
5. Pļuta A, Zasova A, Gobiņa I, Stars I, Sauka A. Pētījums Par Alkohola Lietošanu, Tās Radītajām Sekām Un Profilakses Ekonomiskajiem Ieguvumiem Valstī. Publicēts septembrī, 2023. Skatīts 14. maijā, 2026. <https://esparveselibu.lv/storage/studies/files/gala-zinojums-1571.pdf>
6. Slimību profilakses un kontroles centrs. 2026a. Reģistrētā absolūtā alkohola patēriņš litros uz vienu 15 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju 2005.-2025. gadā. Autora aprēķini.
7. Orro E, Martens K, Lapane L, Reiman M, Hansa A, Sammel A. Alcohol market, consumption and harms in Estonia Yearbook 2025. Unpublished
8. Lietuvas oficiālās statistikas portāls: Pieejams: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?indicator=S3R279#/>
9. Organisation for Economic Co-operation and Development. 2025. Health at a glance 2025: OECD indicators. OECD
10. Grīnberga, D., Velika, B., Pudule, I., Rožkalne, G., & Villeruša, A. 2024. Latvijas iedzīvotāju veselību ietekmējošo paradumu pētījums, 2024: Health behaviour among Latvian adult population, 2024. <https://www.spkc.gov.lv/lv/media/23891/download?attachment>
11. S. Sņikere, V. Kinna, D. Behtere, K. Kellerte, A. Batraga, J. Šalkovska, L. Brasliņa, L. Brasliņa, M. Danusēvičs, Ģ. Brasliņš, D. Vanaga-Arāja., 2024: Atkarību izraisīto vielu lietošanas izplatība Latvijas iedzīvotāju vidū 2025. gadā. Npublicēts
12. CUNY SPH Center for Innovation in Mental Health. n.d. Composite International Diagnostic Interview (CIDI). Available from: <https://mhpssknowledgehub.sph.cuny.edu/measures/composite-international-diagnostic-interview-cidi/>
13. Alcohol Research Group (ARG). n.d. Rapid Alcohol Problems Screen (RAPS) Helps Clinicians Assess Patients. Available from: <https://arg.org/news/rapid-alcohol-problems-screen-raps-can-help-clinicians-assess-patients/>

14. European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs. 2024. ESPAD report 2024: Results from the European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs. <https://www.espad.org>
15. Slimību profilakses un kontroles centrs. 2026. Latvijas iedzīvotāju nāves cēloņu datubāze. Npublicēti dati
16. Institute for Health Metrics and Evaluation. 2023. Mortality map: deaths per 100 000 attributable to alcohol consumption. Available from: <https://vizhub.healthdata.org/gbd-results/?params=gbd-api-2021-permalink/e56ca9137d79ef2afb920947b554da35>
17. Slimību profilakses un kontroles centrs. 2026. Latvijas iedzīvotāju nāves cēloņu datubāze. Autora aprēķini
18. World Health Organization. 2024c. Global Health Observatory. Available from: [https://www.who.int/data/gho/data/indicators/indicator-details/GHO/alcohol-attributable-all-cause-deaths--age-standardized-death-rates-\(all-ages\)--per-100-000-population](https://www.who.int/data/gho/data/indicators/indicator-details/GHO/alcohol-attributable-all-cause-deaths--age-standardized-death-rates-(all-ages)--per-100-000-population)
19. Tran A, Jiang H, Lange S, et al. The Impact of Increasing the Minimum Legal Drinking Age from 18 to 20 Years in Lithuania on All-Cause Mortality in Young Adults-An Interrupted Time-Series Analysis. *Alcohol*. 2022;57(4):513-519. doi:10.1093/alcalc/agab076
20. Yorio, P. L., & Moore, S. M. (2018). Examining Factors that Influence the Existence of Heinrich's Safety Triangle Using Site-Specific H&S Data from More than 25,000 Establishments. *Risk analysis : an official publication of the Society for Risk Analysis*, 38(4), 839–852. <https://doi.org/10.1111/risa.12869>.
21. Valsts darba inspekcija. Darbības pārskati. Iegūts no: <https://www.vdi.gov.lv/lv/statistikav>. Npublicēti dati par 2025. gadu, sagatavoti pēc pieprasījuma.
22. Valsts policija. 2026. Valsts policijas 2025. gada publiskais pārskats. <https://www.vp.gov.lv/lv/media/26091/download?attachment>
23. Iekšlietu Digitālā centra SAP Business Intelligence/Objects platformas atskaišu rīks. 2026. Npublicēti dati, sagatavoti pēc pieprasījuma
24. Informācijas centra Integrētā informācijas sistēma “Ceļu policijas reģistrs”. 2026. Npublicēti dati, sagatavoti pēc pieprasījuma
25. Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests. 2026. Npublicēti dati, sagatavoti pēc pieprasījuma
26. Slimību profilakses un kontroles centrs. 2026b. Ar noteiktām slimībām slimojošu pacientu reģistrs par narkoloģiskajiem pacientiem. Autora aprēķini
27. Veselības ministrija. 2025. Spēkā stāsies jauni ierobežojumi alkohola pieejamībai un reklāmai. Pieejams: <https://www.vm.gov.lv/lv/jaunums/speka-stasies-jauni-ierobezojumi-alkohola-pieejamibai-un-reklamai>
28. Slimību profilakses un kontroles centrs. 2025. Narkoloģiskā palīdzība. Pieejams: <https://www.spkc.gov.lv/lv/narkologiska-palidziba>
29. Veselības ministrija. 2025. Alkohola atkarības pacientu uzturošā terapija, vadīšana un aprūpe. Klīniskais ceļš. Pieejams: KVIS - Alkohola atkarības pacientu uzturošā terapija, vadīšana un aprūpe klīniskais ceļš | Pēdējās izmaiņas: 28.02.2025

30. Veselības ministrija. 2026. Pārrunā pilotprojektu par integrētu aprūpi nepilngadīgajiem ar narkotiku atkarību. Pieejams: Pārrunā pilotprojektu par integrētu aprūpi nepilngadīgajiem ar narkotiku atkarību | Veselības ministrija
31. Slimību profilakses un kontroles centrs. 2026. Stacionāro gultu fonda izmantošanas datubāze. Npublicēti dati, sagatavoti pēc pieprasījuma